

Rapport Werkgroep

Kwaliteit & Toezicht

Inhoud

Inhoud	2
1. Inleiding	3
2. Management samenvatting	4
3. Opdracht van de besturen BFT en KNB	8
4. Samenwerking BFT KNB.....	10
4.1 De gewenste toezichtstructuur	10
4.2 Overzicht aansturing en afstemming tussen BFT KNB	12
5. Beperking administratieve last rondom toetsing & toezicht	15
5.1 De toezichtcyclus van het BFT	15
5.2 De toetsingscyclus van de KNB.....	16
5.3 De cycli KNB en BFT en het gebruik van gezamenlijke gegevens.....	18
6. Enkele specifieke onderwerpen	21
6.1 De financiële verordening	21
6.2 Toezicht in relatie tot ondernemersperspectief, Bijzonder Beheer.....	22
6.3 Het niet financiële toezicht	23
6.4 ZBO-evaluatie inzake BFT	23
7. De opdracht, aanbevelingen en vervolgacties	26
7.1 De beantwoording van de vragen en de opdracht	26
7.2 Aanvullende adviezen.	28
7.3 Tot besluit.....	28
8. Bijlagen	29
Bijlage 1: Formele opdrachtformulering door beide besturen	30
Bijlage 2: Convenant KNB/BFT	32
Bijlage 3: Collegiale toetsing in het notariaat	37
Bijlage 4: De financiële verordening.....	41
Bijlage 5: Reactie BFT op concept financiële verordening	52
Bijlage 6: Notitie bijzonder beheer van het notariaat.....	56

1. Inleiding

Voor u ligt het definitieve eindrapport van de werkgroep Kwaliteit & Toezicht. In 2018 heeft de werkgroep, bestaande uit deelnemers vanuit het Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en het Bureau Financieel Toezicht (BFT), nagedacht en inhoudelijk gediscussieerd over toezicht op - en kwaliteit van de notariële beroepsorganisatie. Dit op basis van de opdracht die destijds door beide besturen van KNB en BFT aan de werkgroep is meegegeven.

Het startpunt van de werkgroep was het inrichten van een meer passende toezichtstructuur die aansluit bij de beroepsgroep van notarissen. Waarbij het toezicht vanuit het BFT, als toezichthouder, goed kan worden uitgevoerd, zodat het BFT haar rol als onafhankelijk toezichthouder op een juiste en adequate wijze kan vervullen.

Op basis van inhoudelijke gesprekken werd al snel duidelijk dat toezicht en kwaliteit rondom de beroepsgroep hand in hand gaan. Immers wanneer een notaris zijn kantoor procesmatig kwalitatief goed op orde heeft, vereenvoudigt dit het uitoefenen van het toezicht door het BFT. Dit betekent dat toetsing van de kwaliteit met behulp van het auditbureau vanuit de KNB en het onafhankelijk toezicht door een toezichtteam vanuit het BFT in elkaars verlengde liggen. Daarmee is samenwerking in deze het sleutelwoord om tot een goede kwaliteits- en toezichtstructuur te komen.

Om tot een vruchtbare inhoudelijke samenwerking tussen beide partijen te komen is het noodzakelijk om eerst de huidige toezichtstructuur in kaart te brengen. Dit is het gezamenlijke startpunt voor beide betrokken organisaties. Op basis hiervan kan worden bepaald op welke elementen de KNB de kwaliteit van een notariskantoor toetst vanuit haar rol als auditor en waar het BFT als onafhankelijk toezichthouder haar toezicht op uitoefent.

Aan de hand van dit gezamenlijke startpunt is door de werkgroep vervolgens nagedacht over de wenselijke toezichtstructuur, waarbij kwaliteit en toezicht hand in hand samen gaan. Met andere woorden: toetsing van de kwaliteit van de notaris door de KNB sluit goed aan op het toezicht door het BFT, waarbij beide organisaties elkaar versterken. Dit heeft geleid tot een gewenste toetsingsstructuur en een overlegmodel tussen de KNB en het BFT waarin alle betrokken niveaus zijn vertegenwoordigd. Uitgangspunt voor deze structuur en het model en alle daaruit voortvloeiende werkwijzen, afspraken e.d. is dat deze principle based worden vormgegeven.

Met dit rapport geeft de werkgroep inzicht in de gewenste toezichtstructuur met bijbehorend overlegmodel en de onderlinge afstemming tussen KNB en BFT. Ook wordt een nieuw en gewenst informatiemodel toegelicht, waarbij gegevens - centraal opgeslagen en beschikbaar - zowel voor toetsing als toezicht kunnen worden gebruikt. Dit alles om de administratieve lasten die gepaard gaan met toetsing (kwaliteit) en toezicht voor de notarissen zoveel mogelijk te beperken. Het rapport wordt afgerond met een aantal aanbevelingen en mogelijke vervolgacties.

Na oplevering van het conceptrapport eind 2018 is het rapport de afgelopen periode aan diverse partijen voorgelegd, waaronder aan de beide opdracht gevende besturen BFT en KNB. De verschillende besprekingen hebben geleid tot enkele aanscherpingen van het rapport. De beide besturen hebben aangegeven volledig achter de door de werkgroep aangedragen inhoudelijke bevindingen, voorstellen en vervolgacties te staan. De besturen nemen het rapport dan ook volledig over en gaan akkoord met de geschetste vervolgacties, waarvan op korte termijn de eerste acties worden opgepakt.

Hans Gortemaker
Marijke Kaptein
Leo Koreneef
Hans Kuijpers
Franc Wilmink

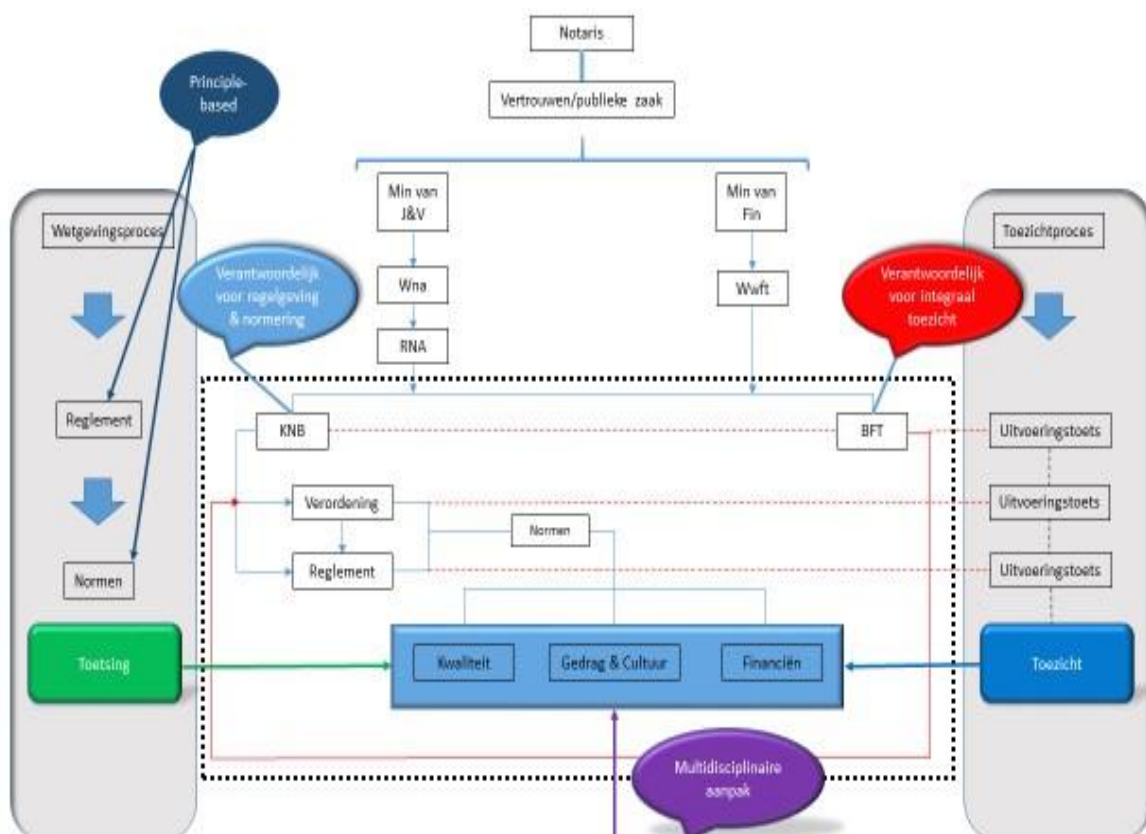
2. Management samenvatting

Eerste kwartaal 2018 hebben de beide besturen van het BFT en de KNB gezamenlijk besloten een werkgroep in te stellen om de verdere samenwerking tussen beide organisaties, inclusief de wijze waarop, verder vorm en inhoud te geven. Aan deze werkgroep kwaliteit en & toezicht is bovendien gevraagd daarbij in te gaan op het vormgeven van het toezicht op het notariaat, gegeven het publieke toezichtkader. In de opdrachtomschrijving aan de werkgroep staan de volgende vraagstukken centraal:

- Verbetering van de communicatie tussen de verschillende organen van BFT en KNB.
- Beperking van de administratieve lasten: bijvoorbeeld het gebruik van de huidige samenstellingsverklaring (SV).
- Beperking van de administratieve lasten: opstellen van een principle based financiële verordening.
- Kantoren met een beperkt ondernemingsperspectief en hoe hiermee om te gaan.
- Het niet-financiële toezicht.

De gewenste toetsings- en toezichtstructuur

De werkgroep heeft de gewenste toetsings- en toezichtstructuur bepaald, met als vertrekpunt de huidige situatie. Dit heeft geleid tot het volgende schema van de gewenste toetsings- en toezichtstructuur en alle betrokkenen en verantwoordelijken.

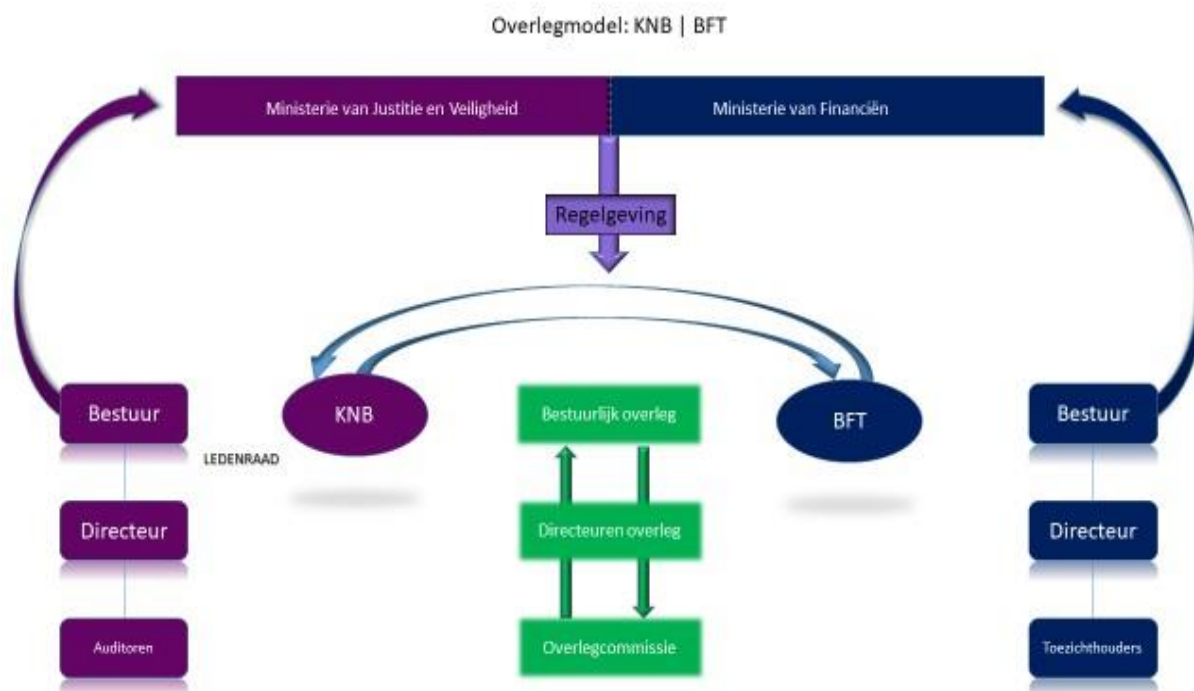

De KNB is verantwoordelijk voor de toetsing van de kwaliteit en het BFT is verantwoordelijk voor het integrale toezicht. De toetsing van de kwaliteit door de KNB is hier overigens een onderdeel van. De KNB is daarnaast verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving en de doorvertaling daarvan naar

normen op basis waarvan het BFT kan toetsen. Het BFT is via de uitvoeringstoets betrokken bij de praktische toepassing van de normen (zijn ze toetsbaar).

Gewenste aansturing en afstemming tussen BFT | KNB

Om de gewenste toetsings- en toezichtstructuur goed te laten werken is afstemming over de aanpak en werkwijze tussen de KNB en het BFT noodzakelijk. Deze afstemming dient op verschillende niveaus plaats te vinden. Op basis van de huidige overlegstructuren heeft de werkgroep een gewenst overlegmodel KNB | BFT opgesteld. Deze ziet er als volgt uit.

De onderkende niveaus kennen elk hun eigen vorm, frequentie en de specifieke onderwerpen die binnen de overleggen worden besproken. Dit is vastgelegd in onderstaand overzicht.

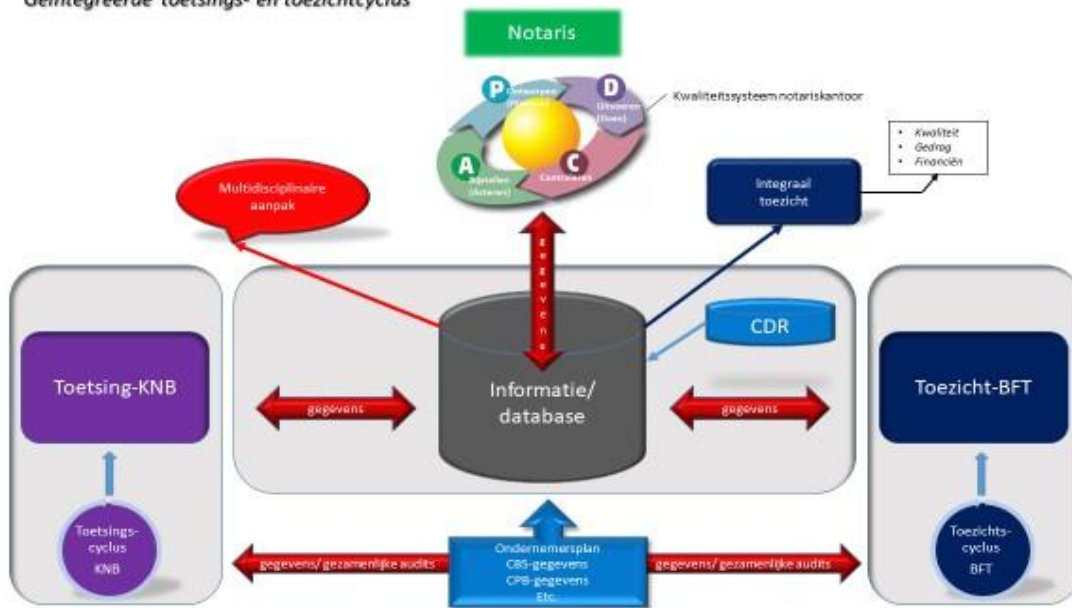
Betrokkenen	Vorm	Frequentie overleg	Onderwerpen
Besturen KNB/BFT	Regulier	3 maal per jaar	- Strategische uitgangspunten - Kwaliteit (KNB) & Toezicht (BFT) - Evaluatie
Directeuren KNB/BFT	- Regulier - Ad hoc	1 x per maand - Bij incidenten, direct telefonisch contact	- Kwaliteit (KNB) & Toezicht (BFT) - Bespreking voortgang per kwartaal - Evaluatie
Auditbureau KNB/ Vertegenwoordiging toezichthouders BFT	- Regulier - Ad hoc	1 x per kwartaal - Bij incidenten, direct telefonisch contact tussen betrokken teamleiders	- Kwaliteit (KNB) & Toezicht (BFT) met daarin specifieke onderwerpen (vaststellen) - Bespreking voortgang (halfjaar) - Evaluaties

Beperking van de administratieve last, een geïntegreerde cyclus

Veel van de benodigde gegevens worden door beide partijen op verschillende wijze tijdens het toetsings- of toezichtproces gebruikt. De werkgroep stelt een nieuwe geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus voor. Deze cyclus kan door beide partijen worden geraadpleegd tijdens het uitoefenen

van hun controle werkzaamheden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een centrale database met gegevens. De geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus geeft een administratieve lastenverlichting voor de beroepsgroep. In de onderstaande figuur is dit weergegeven.

Geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus

Aan de centrale database kunnen ook andere bronssystemen worden gekoppeld en geraadpleegd. Denk bijvoorbeeld aan het Centraal Digitaal Repertorium (CDR). De koppeling met dit systeem geeft inzicht in inhoud en het aantal aktes per notariskantoor. Zo kan ook gedacht worden aan koppelingen met het Kadaster, verzekeraars (informatie over claims), het CBS inzake demografische ontwikkelingen in de regio, of CPB-gegevens qua macro-economische ontwikkelingen. Al deze informatie geeft inzicht in de mogelijkheden of beperkingen van een notariskantoor.

Met het verrijken van deze centrale database kan de inhoudelijk uitvoering van de cycli verder worden verbeterd en de samenwerking worden versterkt. Eveneens wordt met dit model de werkwijze rondom toetsing en toezicht efficiënter en effectiever. Het *eigenaarschap* van de door de notaris in de centrale database ingevoerde gegevens en de *regie* op de uit die gegevens verstrekte informatie ligt bij de notaris. Hij/zij bepaalt welke bedrijfsinformatie over zijn of haar kantoor wel of niet wordt gedeeld met KNB, BFT en anderen.

Advies van de werkgroep aan beide besturen

De werkgroep adviseert de besturen van beide organisaties om de gewenste toetsings- en toezichtstructuur vast te stellen en het geschetste afstemmingsmodel te formaliseren. Om tot beperking van de administratieve last te komen adviseert de werkgroep de besturen akkoord te gaan met het model rondom de geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus en deze te realiseren. Geadviseerd wordt hiervoor een projectteam in te richten dat het voorgestelde model en bijbehorende informatiesysteem verder gaat uitwerken onder verantwoordelijkheid van de KNB dit in overleg en samenwerking met het BFT.

Naast deze meer middellange termijn adviezen, heeft de werkgroep ook voor de korte termijn nog een aantal aanbevelingen, bijvoorbeeld ten aanzien van de financiële verordening. De werkgroep adviseert beide besturen van het BFT en de KNB hiermee verder aan de slag te gaan. De werkgroep heeft bij het opstellen van de in het rapport opgenomen verordening rekening gehouden met het uitgangspunt om toekomstige regelgeving meer principle based op te stellen. De verordening is een

eerste stap in deze. Voor de overige aanbevelingen verwijst de werkgroep naar hoofdstuk 6 van dit rapport.

3. Opdracht van de besturen BFT en KNB

Eerste kwartaal 2018 hebben de besturen van het BFT en de KNB na enkele constructieve gesprekken, gezamenlijk besloten een werkgroep in te stellen om de verdere samenwerking vorm en inhoud te geven. Deze werkgroep Kwaliteit & Toezicht kreeg ook als opdracht mee daarbij in te gaan op het toezicht op het notariaat en de vormgeving daarvan, gegeven het publieke toezichtkader. De werkgroep kreeg voor de uitvoering van haar werkzaamheden enkele uitgangspunten mee¹.

In de opdrachtschrijving wordt de werkgroep gevraagd om - vanuit de perceptie van de betrokken organisaties BFT en KNB - na te denken over vijf relevante vraagstukken inzake samenwerking en toezicht en indien mogelijk met oplossingen en/of gerichte adviezen c.q. aanbevelingen te komen. De werkgroep diende zich te buigen over de volgende vraagstukken:

- Verbetering van de communicatie tussen de verschillende organen van BFT en KNB.
- Beperking van de administratieve lasten: bijvoorbeeld het gebruik van de huidige samenstellingsverklaring (SV).
- Beperking van de administratieve lasten: opstellen van een principle based financiële verordening.
- Kantoren met een beperkt ondernemersperspectief en hoe hiermee om te gaan.
- Het niet-financiële toezicht.

De werkgroepleden hebben in onderling overleg de opdracht verder aangescherpt en deze als volgt geformuleerd.

1. Samenwerking/communicatie BFT | KNB;

- i. Hoe deze qua kwaliteitsbeleid & toezicht inhoudelijk en in de praktijk gezamenlijk vorm te geven?
- ii. Het ontwikkelen van een overlegstructuur op alle niveaus (bestuur, directie en commissies).
- iii. De werkwijze optimaliseren van de auditor (KNB) en toezichthouder (BFT).
- iv. Het imago van de notarissen als ondernemer en uitvoerder van zijn publieke taak versterken vanuit een gezamenlijk kwaliteitsbeleid & toezicht-denken (preventief en daarmee minder incidenten).

2. Beperken administratieve lasten in de praktijk rondom toetsing en toezicht;

- i. In hoeverre kan er gebruik worden gemaakt van de al beschikbare informatie, zodat de notariskantoren niet extra belast worden met allerlei administratieve vragen en daarmee lasten vanuit toezicht optiek?
- ii. Het gericht en op maat inzetten van verklaringen en andere protocollen. Bijvoorbeeld certificering van softwarepakketten.

3. Beperken administratieve lasten vanuit de principle based gedachte;

- i. Op welke wijze kan de huidige wetgeving en de daaruit voortvloeiende regelgeving worden vereenvoudigd vanuit de principle based gedachte?
- ii. Wat betekent dit voor de inrichting van de toezichtfunctie?
- iii. Wat voor effect heeft dit op de rol van auditor vanuit BFT en KNB?

4. Meenemen van het ondernemersperspectief;

- i. Welke criteria zijn hiervoor relevant? Hoe zijn deze te verkrijgen en te registreren?
- ii. Hoe deze te integreren in het kwaliteitsbeleid & toezicht protocol?

¹ Zie voor de precieze opdrachtschrijving van de werkgroep bijlage 1

- iii. Hoe is de rolverdeling tussen BFT en KNB vervolgens qua audit en toezicht?
- iv. De verdere wijze van begeleiden van kantoren met een beperkt ondernemingsperspectief.

5. Inrichten van het niet-financiële toezicht;

- i. Het vaststellen van risicofactoren voor een notariskantoor.
- ii. De wijze van toetsing tijdens een audit.
- iii. Het monitoren van ingezette verbetertrajecten.

In het rapport wordt zoveel mogelijk antwoord gegeven op de hierboven uitgewerkte onderzoekspunten van de opdrachtschrijving. Niet alle mogelijke oplossingen zijn op voorhand duidelijk. Een aantal vragen moet verder worden onderzocht. Zie daarvoor de aanbevelingen aan het einde van het rapport.

4. Samenwerking BFT | KNB

4.1 De gewenste toezichtstructuur

De werkgroep heeft de toezichtstructuur rondom het notariaat in kaart gebracht. Op basis van de huidige toezichtstructuur is een overzicht gemaakt van alle betrokken onderdelen en is onderzocht op welke punten deze structuur kan worden verbeterd c.q. versterkt. Een en ander is overzichtelijk verwerkt in een schema/model: *overzicht opbouw en inrichting toetsing & toezicht* (zie schema op de volgende pagina) In dit schema wordt de gewenste toetsings- en toezichtstructuur geschetst en kan als volgt worden uitgelegd:

- De toezichtstructuur wordt ook in de gewenste situatie gestart vanuit de betrokken ministeries Justitie & Veiligheid (J&V) en Financiën. Zij zijn verantwoordelijk voor de bovenliggende wetgeving en het houden van toezicht op het notariaat. Het ministerie van J&V als verantwoordelijke voor de Wet op het notarisambt (Wna) en het ministerie van Financiën als verantwoordelijke voor de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).
- De gewenste toezichtsituatie wordt vanuit genoemde wettelijke kaders verder inhoudelijk vorm gegeven (zie hiervoor de lichtblauwe lijnen en pijlen in het schema). De onderliggende regelgeving voor het toezicht wordt daarbij 'principle-based' opgebouwd. Dit houdt in dat de Wna en Wwft een kader/kapstok bieden, die vervolgens in de onderliggende regelgeving verder wordt ingevuld/geconcretiseerd. De bovenliggende wet geeft de kaders aan voor de regelgeving, die wordt gehanteerd bij de inrichting van de toetsingswerkzaamheden.
- Het feit dat de onderliggende regelgeving principle based is opgesteld biedt de auditor en toezichthouder in concrete toetsings- en toezichtsituaties meer ruimte voor interpretatie ten aanzien van de uiteindelijke oordeelsvorming. De auditor/toezichthouder checkt dan ook niet alleen of de notaris voldoet aan de regels, maar toetst daarnaast op basis van het uitgangspunt 'hoe dient een notaris te handelen in een bepaalde situatie?' Dit maakt de toetsings- en toezichtwijze zeer direct toepasbaar op een concrete / praktijksituatie en daarmee effectief.

Principle based toepassen van regelgeving in de praktijk.

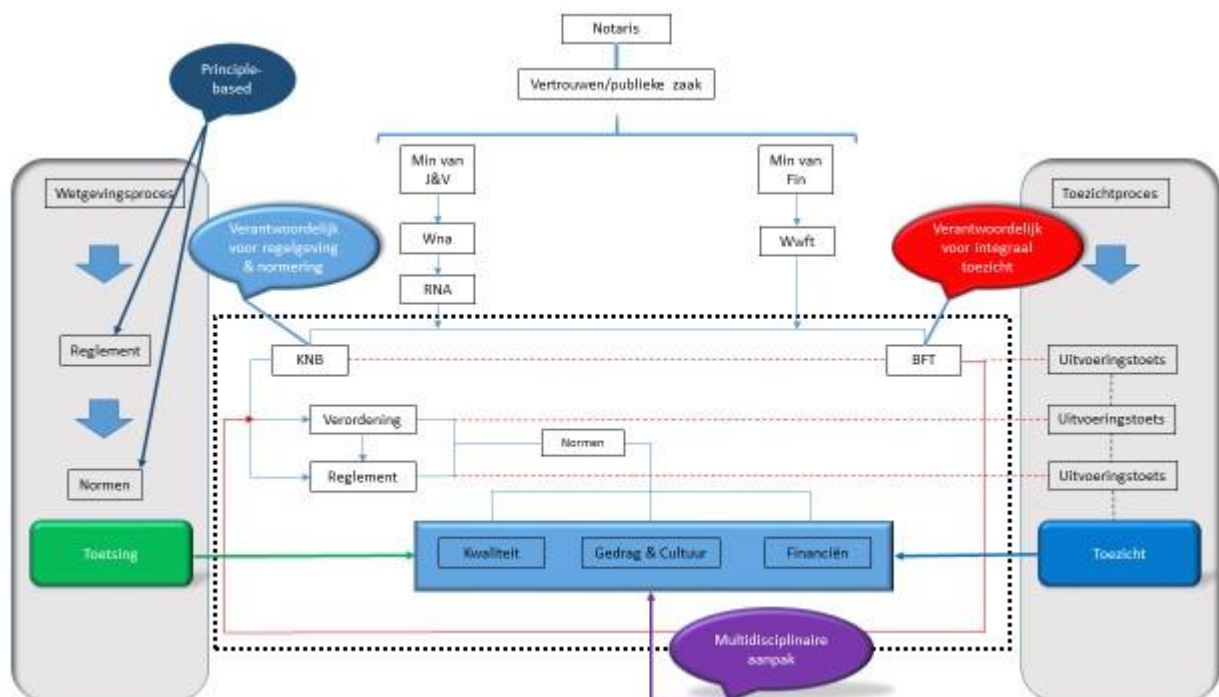
Wanneer de solvabiliteit van een notariskantoor boven de 30% (norm) ligt, kan dit in principe inhouden in dat hij/zij aan zijn schuldverplichting kan voldoen. Wanneer tijdens een gesprek blijkt dat de notaris grote investeringsplannen heeft en daartoe schulden gaat maken, geeft dit een ander beeld. Dan is de vraag of de 30% norm voor dit kantoor in de nabije toekomst nog wel reëel is en is verdere zorgvuldigheid en monitoring geboden. De norm en het voldoen eraan is een richtsnoer die een auditor/toezichthouder meeneemt in zijn verdere en uiteindelijke beoordeling. Het gaat om de 'driehoek' regelgeving (principle based), norm en de toepassing in de praktijk.

- Voordat de regelgeving en de daaruit voortvloeiende normen worden toegepast worden deze op hun praktische uitvoerbaarheid getoetst. Deze toetsing vindt plaats bij het BFT dat als eindverantwoordelijke voor het integraal toezicht moet vaststellen of de opgestelde regelgeving en normering in de praktijk wel toepasbaar en handhaafbaar is. Deze uitvoeringstoets en onderlinge afstemming tussen het BFT en de KNB is weergegeven met de rode lijnen.

Op basis van het bovenstaande heeft de werkgroep het onderstaande toezichtmodel ontwikkeld. De werkgroep hanteert de volgende uitgangspunten en definities bij dit toezichtmodel.

- **Wetgeving:** wetten en koninklijke besluiten zoals de Wna en de Wwft.
- **Wna en Wwft:** zijn zogeheten 'kapstok'-wetten waarop de onderliggende regelgeving en normering voor wat betreft toetsing en toezicht verder worden geconcretiseerd.
- **Regelgeving:** de verordeningen, reglementen en beleidsregels van de beroepsorganisatie.
- **Wet en regelgeving:** de KNB en BFT zijn samen betrokken bij het proces van wet- en regelgeving. De KNB stelt regelgeving en normering vast met inbreng van het BFT.

Model/overzicht gewenste opbouw en inrichting toetsing & toezicht

- **Principle-based:** de regelgeving en normering zijn zoveel mogelijk principle-based. Dit betekent dat in de concrete toetsings- of toezichtsituatie ruimte voor interpretatie en oordeelsvorming van belang is.
- **Uitvoeringstoets:** het BFT toetst bij de totstandkoming of de regelgeving en de voorgestelde normering in de praktijk op een juiste manier is toe te passen.
- **Integraal toezicht:** het BFT is eindverantwoordelijk voor integraal (extern) toezicht dit vanuit de Wna en Wwft.
- **Multidisciplinaire aanpak:** de situatie waarin toetsing en toezicht in gezamenlijkheid wordt uitgevoerd door een (al dan niet fysiek) team bestaande uit auditors van de KNB en BFT. Dit houdt niet in dat in alle gevallen de beide partijen samen op pad gaan.
- **Toezicht:** dit betreft het externe toezicht dat wordt uitgevoerd door het BFT als onafhankelijk toezichthouder.
- **Toezichthouder:** de professional van het BFT die betrokken is bij het toezichtproces.
- **Toetsing:** dit betreft de beoordeling (van de kwaliteit en gedrag & cultuur) uitgevoerd door de auditors van de KNB die de notariskantoren toetsen aan de hand van de door de KNB opgestelde normen. Dit ter bevordering van het professioneel handelen.

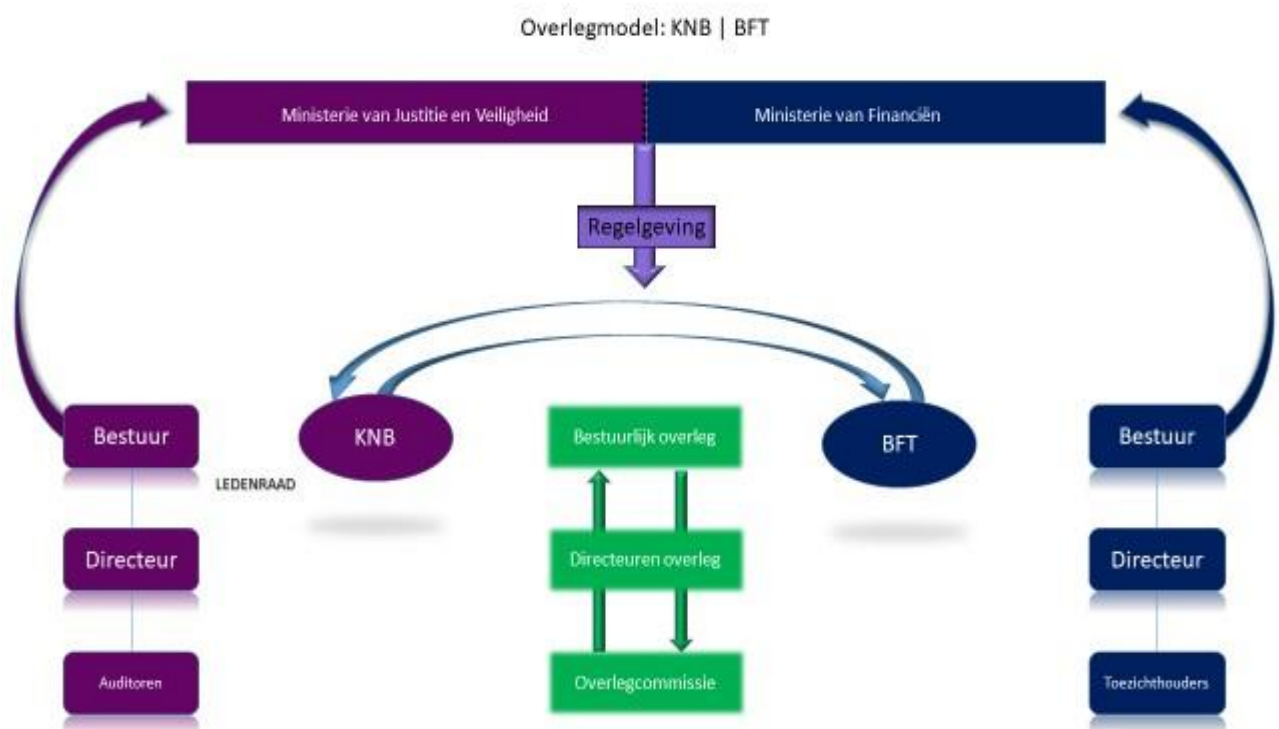
- **Audit:** de toetsingen die uitgevoerd worden door de daartoe opgeleide professionals vanuit het auditbureau van de KNB.
- **Auditor:** de professional die namens de KNB betrokken is bij het toetsingsproces.
- **Overlegcommissie:** de commissie bestaande uit het auditbureau van de KNB en een vertegenwoordiging van toezichthouders vanuit het BFT.

Het bovenstaande model en de daaraan gekoppelde uitgangspunten en definities zijn een uitwerking van de gewenste toezichtstructuur die het BFT en de KNB in samenwerking willen toepassen op het notariaat. De onderlinge afhankelijkheden en de onderdelen waarop beide partijen kunnen samenwerken worden met dit model inzichtelijk gemaakt. Tevens wordt duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. Voor het opstellen van regelgeving en normering is dat bijvoorbeeld de KNB. Het BFT is eindverantwoordelijk voor het integraal toezicht op het notariaat. Door samen te opereren kan het gehele spectrum van kwaliteit, gedrag & cultuur en financiën worden afgedekt. Kortom: het toezicht is daarmee dekkend.

Het beschreven toezichtmodel is naar alle waarschijnlijkheid nog niet volledig. Zodra het model/de gewenste structuur in de praktijk wordt toegepast zullen zeker nog knelpunten aan het licht komen. Deze kunnen in goed overleg tussen de KNB en het BFT verder worden onderzocht, opgelost en verwerkt in het toezichtmodel. Hiervoor is een goede onderlinge afstemming noodzakelijk waarover in de volgende paragraaf meer.

4.2 Overzicht aansturing en afstemming tussen BFT | KNB

De werking van het toezichtmodel staat of valt met de samenwerking en een goede overlegstructuur tussen het BFT en de KNB. Binnen de werkgroep is deze structuur/de hiërarchische opbouw voor wat betreft toetsing en toezicht van beide organisaties onderzocht. In de praktijk blijken er al verschillende overlegvormen tussen beide organisaties te zijn ingericht. De werkgroep stelt voor om de verschillende gezamenlijke overlegstructuren verder te formaliseren en in te richten, elk op zijn/haar niveau. Het aansturing- en afstemmingsmodel ziet er dan als volgt uit:

Overlegstructuur KNB

De KNB is een publiek rechterlijke bedrijfsorganisatie (PBO) en valt onder de verantwoordelijkheid van de ministerie van Justitie & Veiligheid. De KNB staat onder leiding van een bestuur. Het bestuur maakt jaarlijks afspraken met de directeur van de KNB. In de toekomstige situatie maakt het bestuur ook afspraken inzake de toetsing van de kwaliteit van de notarissen. Hierbij kan het bestuur naast meer algemene, ook specifieke onderwerpen ter toetsing aandragen. De directeur stemt dit vervolgens verder met het auditbureau van het KNB af. Het auditbureau stelt vervolgens zelfstandig en onafhankelijk een auditplan op waarin de afspraken met het bestuur en directeur zijn verwerkt.

Overleg en onderlinge afstemming vindt tussen de verschillende niveaus plaats. Waarbij het auditbureau op basis van de door de auditoren uitgevoerde audits aangeeft op welke punten de kwaliteit van de notariskantoren moet worden verbeterd. In vergelijking met het BFT vormt de ledenraad een bijzonder onderdeel in de aansturings- en verantwoordingsstructuur binnen de KNB. De ledenraad controleert het bestuur en daarmee de KNB. Zij is als het ware het parlement van de notariële beroepsvereniging.

Overlegstructuur BFT

Het BFT is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) en valt onder de verantwoordelijkheid van de ministeries van Justitie & Veiligheid en Financiën. Ook het BFT kent een bestuur met daaronder een directeur van het bureau. De directeur maakt jaarlijks met de toezichthouders binnen het BFT afspraken over de wijze van toezicht, de hoeveelheid in te zetten toezicht-arrangementen en eventueel speciaal te beoordelen onderwerpen. Dit wordt vastgelegd in een jaarplan, dat wordt vastgesteld door het bestuur. De directeur stemt dit vervolgens met zijn/haar team toezicht & handhaving af, waarna op basis van het vastgestelde jaarplan een toezichtplan wordt opgesteld.

Deze structuur kent, net als bij de KNB, een grote mate van onderling overleg en afstemming tussen de betrokken niveaus. Maar ook hier wordt vanuit de resultaten van de uitgevoerde toezichtcontroles aangegeven welke elementen binnen een notariskantoor meer toezicht behoeven. Na goedkeuring van het bestuur worden deze elementen onder het onderdeel 'toezicht' in het jaarplan opgenomen.

Gezamenlijke overlegstructuur, bestuurlijk overleg

De werkgroep stelt vast dat de interne overlegstructuren van de KNB en het BFT qua onderscheidende niveaus vrijwel hetzelfde zijn ingericht. Beiden kennen drie niveaus. Het voorstel is om op elk niveau een gezamenlijke overlegstructuur met bijbehorende cyclus vast te stellen en te formaliseren. De beide **besturen** van de KNB en het BFT komen in de gewenste situatie minimaal twee keer per jaar bij elkaar. Een eerste keer om de individuele jaarplannen te bespreken en deze inhoudelijk op elkaar af te stemmen. Een tweede keer om de uitvoering van de jaarplannen te evalueren; welke resultaten zijn bereikt en wat kunnen we hiervan leren en als input gebruiken voor de nieuw op te stellen jaarplannen. De werkgroep stelt daarnaast voor om jaarlijks een derde overleg te plannen voor het formuleren van meer strategische uitgangspunten.

Directeurenoverleg

De **directeuren** van de KNB en het BFT voeren maandelijks overleg. Tijdens deze gesprekken worden de voortgang van ieders jaarplan en gezamenlijke acties doorgenomen. Op basis van deze besprekingen kunnen de plannen – naar gelang de actualiteit - worden bijgesteld. Naast deze formele afstemming hebben de directeuren op reguliere basis maandelijks contact. Het directeurenoverleg vormt de spil van alle acuut ontstane situaties rondom toezicht die noodzakelijk en direct handelen vereisen.

Overlegcommissie

Ook het **auditbureau van de KNB** en een **vertegenwoordigers van de toezichthouders van het BFT** stellen in gezamenlijk overleg hun jaarplannen op en stemmen deze ook inhoudelijk met elkaar af. Dit doen zij in vier formele kwartaal-overleggen, voorafgaand aan het maandelijks overleg van de directeuren. Indien nodig worden afspraken gemaakt om in gezamenlijke (virtuele) teams te opereren. Evaluaties worden eveneens gezamenlijk opgepakt en inhoudelijk besproken.

Onderstaand is een tabel opgenomen van de betrokken partijen, de overlegvorm, frequentie en de te bespreken onderwerpen. Deze laatste worden inhoudelijk besproken. De eventueel daaraan gekoppelde producten (bijvoorbeeld jaarplannen) worden in onderlinge afstemming tussen de verschillende niveaus verder verfijnd.

Betrokkenen	Vorm	Frequentie overleg	Onderwerpen
Besturen KNB/BFT	Regulier	3 maal per jaar	- Strategische uitgangspunten - Kwaliteit (KNB) & Toezicht (BFT) - Evaluatie
Directeuren KNB/BFT	- Regulier - Ad hoc	1 x per maand - Bij incidenten, direct telefonisch contact	- Kwaliteit (KNB) & Toezicht (BFT) - Bespreking voortgang per kwartaal - Evaluatie
Auditbureau KNB/ Vertegenwoordiging toezichthouders BFT	- Regulier - Ad hoc	1 x per kwartaal - Bij incidenten, direct telefonisch contact tussen betrokken teamleiders	- Kwaliteit (KNB) & Toezicht (BFT) met daarin specifieke onderwerpen (vaststellen) - Bespreking voortgang (halfjaar) - Evaluaties

De werkgroep stelt voor om de huidige werk- en afstemmingswijze tussen de KNB en het BFT op basis van het bovenstaande te formaliseren. Het in de praktijk al bewezen en door de werkgroep verfijnde aansturings- en afstemmingmodel, kan vervolgens door beide besturen worden onderschreven en geformaliseerd worden toegepast. Na praktische toepassing kan het model natuurlijk op onderdelen worden bijgesteld.

5. Beperking administratieve last rondom toetsing & toezicht

Met een heldere en afgestemde toetsings- en toezichtstructuur en een op elkaar afgestemd inhoudelijk overlegmodel, is het mogelijk om dieper in te gaan op beide cycli van de betrokken organisaties; van toezicht (BFT) en toetsing (KNB). Immers, bij inhoudelijk op elkaar afgestemde cycli kan eventuele toename van administratieve lasten worden voorkomen en de bijbehorende last voor een notariskantoor worden beperkt.

In de praktijk betekent dit dat de uitkomsten van een uitgevoerde audit door een auditor van de KNB, gebruikt kunnen worden door een toezichthouder van het BFT. Er kan dan extra toezicht worden gehouden op aangedragen punten vanuit zo'n audit. Dit geldt ook vice versa. De uitkomsten van het uitgevoerde toezicht door het BFT, kunnen weer input leveren voor een audit uit te voeren door de KNB. Met het op elkaar afstemmen van de toetsing- en toezichtwerkzaamheden en -uitkomsten kan het 'dubbel' aanleveren van data en andere informatie aan beide organisaties worden beperkt (het is niet altijd uit te sluiten, vanwege specifiek onderzoek).

Voordat de cycli inhoudelijk op elkaar worden afgestemd gaan wij op beide cycli dieper in en lichten wij in onderstaande paragrafen de verschillende elementen van een cyclus toe. Op basis hiervan kan worden gezocht naar de synergie van beide cycli en daarmee naar mogelijkheden voor beperking van de administratieve lasten.

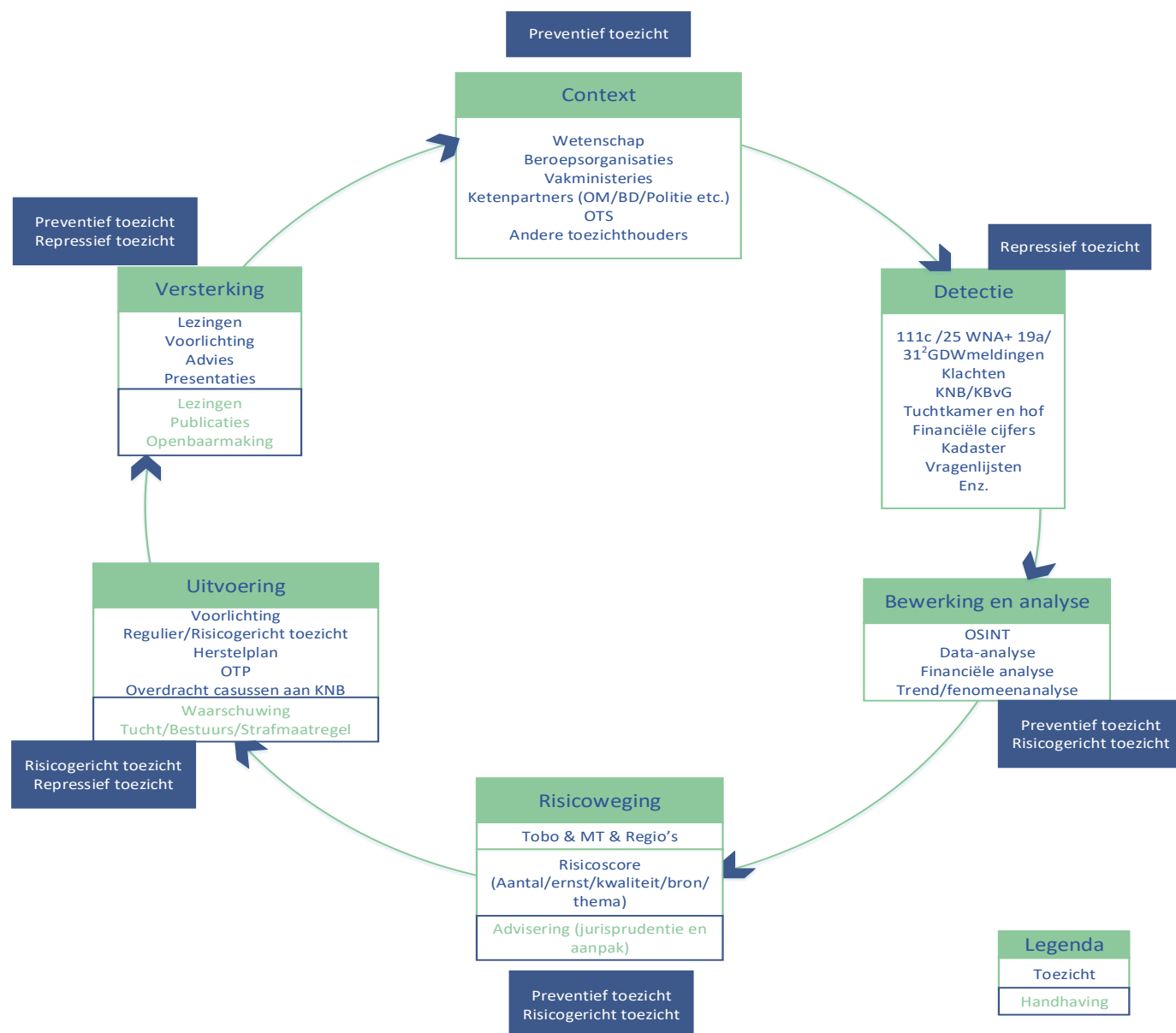
5.1 De toezichtcyclus van het BFT

In onderstaande figuur/ toezichtcyclus lichten wij het werkproces van het BFT toe. De cyclus laat zien dat het BFT een lerende organisatie is, waarbij alle stappen een gevolg zijn van eerdere (voorgaande) stappen. Kennis en ervaring kunnen zo steeds gedeeld worden. Werkzaamheden van het BFT, prioritering van thema's en - in bepaalde gevallen - afspraken over onderzoeken zelf, worden binnen de context van stakeholders en ketenpartners afgestemd en uitgelegd (zie onderdeel context van de figuur). Dit komt onder andere tot uiting in de verschillende overleggen, zowel op bestuurlijk als op operationeel niveau, zie hiervoor ook paragraaf 3.2.

Op basis van trends en signalen worden de risico's al dan niet in specifieke thema's neergelegd, geanalyseerd en geprioriteerd. Aan de hand van dit risicogericht toezicht voert het BFT reguliere/bijzondere onderzoeken uit. In geval van een normschending, zal de afdeling Toezicht deze overdragen aan de afdeling Handhaving. Al deze stappen leiden tot nieuwe inzichten en daarmee tot uitbreiding van kennis en ervaring. Hierover kan voorlichting etc. gegeven worden.

De toezichtcyclus wordt ook gehanteerd om inzichtelijk te maken langs welke lijnen het toezicht verloopt. Daarbij wordt weergegeven welke volgorde van stappen gezet kunnen worden. Ook in de ZBO-evaluatie is dit model gebruikt. In de ideale situatie is er sprake van een doorgaande lijn. Dat betekent dat de bevindingen uit toezicht en handhaving gebruikt worden om zowel het toezicht als de ondertoezichtstaanden te versterken. Daarnaast zou het zo moeten zijn dat er voldoende evenwicht bestaat tussen interventies die (meer) preventief van aard zijn en interventies die (meer) repressief van aard zijn.

Per onderdeel van de toezichtcyclus wordt de komende tijd nader onderzocht welke interventies nu gehanteerd worden en welke interventies mogelijk zijn. Dergelijke interventies kunnen worden gedaan door het BFT dan wel door anderen. Bij de keuze voor de uiteindelijke interventie (en de vorm waarin deze plaatsvindt) zal steeds aandacht zijn voor de vraag of gekozen wordt voor de interventie met het meeste effect.

Toezichtcyclus: BFT

Gebruikte afkortingen (met de klok mee):

OM	Openbaar Ministerie (ketenpartner)
BD	Belastingdienst (ketenpartner)
OTS	Ondertoezichtstelling
WNA	Wet op het notarisambt
GDW	Gerechtsdeurwaardermeldingen
KNB	Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
KBvG	Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
OSINT	Open Source Intelligence
TOBO	Team Ontwikkeling en Bijzondere Onderwerpen
MT	Managementteam
OTP	Onder Toezicht Plaatsing

5.2 De toetsingscyclus van de KNB

De toetsing van de KNB is gebaseerd op intercollegiale toetsing. Hiervoor is een hybridemodel ontwikkeld waarbij gebruik is gemaakt van verschillende toetsingsmodellen. Dit hybridemodel biedt de mogelijkheid om verbeteringen in gang te zetten en eventuele misstanden te rapporten en op te volgen. Doordat de toetsing door beroepsgenoten plaatsvindt, worden de relevante onderwerpen snel herkend en ter sprake gebracht. Zo blijft de belasting voor een notariskantoor beperkt en wordt de toetsing zowel inhoudelijk en kwalitatief als goed ervaren.

Het toetsingsmodel van de KNB is opgebouwd rondom een cyclus bestaande uit 5 onderdelen/ kwaliteitsaspecten van een professioneel notariskantoor. Deze vijf kwaliteitsaspecten worden door een onafhankelijk opererend auditbureau getoetst (audit) met een gemiddelde onderzoekduur van 1 dag. Het auditbureau is een onderdeel van de KNB, maar stelt vanuit haar eigen verantwoordelijkheid jaarlijks de auditswijze en auditonderdelen vast. Zij opereert zelfstandig en onafhankelijk van de KNB en bestuur. Met de directeur maakt zij wel afspraken over de te behalen jaarlijkse doelstellingen (zie hiervoor de gewenste situatie bij aansturing /afstemming BFT | KNB). Denk hierbij aan aantallen audits of specifieke auditonderwerpen. Zij rapporteert hiervoor naar de directeur KNB (kwartaalrapportages) en het bestuur (evaluatieverslag). Het auditbureau toetst vele processen en interne werkwijzen van een notariskantoor tijdens een audit op een kantoor.

Kwaliteitsaspect 1: Belehrung

Een auditonderzoek start met de Belehrung. Hierbij gaat de auditor na of de notaris bij het passeren van een akte, aan de betrokken partijen alle facetten rondom deze akte heeft toegelicht en zich ervan heeft verzekerd dat de inhoud van de opgestelde akte het beste is voor de betrokken partijen. De notaris gaat tijdens dit onderdeel dus expliciet na of de voorgestelde akte past bij de wensen (ook de toekomstige) van de betrokken partijen. Dit is een belangrijke fase die ook terdege ge-audit moet worden. In feite wordt getoetst of de notaris aan de klantwens heeft voldaan binnen de bestaande wet- en regelgeving.

Kwaliteitsaspect 2: Interne organisatie

De auditor onderzoekt in dit onderdeel van de cyclus hoe de interne organisatie is opgebouwd, of deze goed is beschreven aan de hand van processen en of deze worden toegepast. Hier wordt bijvoorbeeld getoetst wie betrokken is bij de financiële transacties en of het 'vier ogen principe' wordt toegepast bij de betalingen.

Toetsingscyclus: KNB

Kwaliteitsaspect 3: Opdrachtproces

Tijdens de audit wordt getoetst of het proces rondom de gegunde opdracht op een juiste wijze wordt uitgevoerd. Ook hier wordt gekeken naar het toepassen en naleven van de binnen het kantoor vastgestelde processen. Met een goed georganiseerd en gestructureerd opdrachtproces kan ook worden getoetst of is voldaan aan de wensen van de klant (welke zijn vastgesteld tijdens de Belehrungfase).

Kwaliteitsaspect 4: Vakbekwaamheid

Tijdens de audit wordt expliciet gekeken naar vakbekwaamheid. De auditor checkt of de notaris aan de formele vereisten voor de uitoefening van het vak voldoet. Daarnaast kijkt de auditor ook naar het gedrag van de notaris en de cultuur binnen het kantoor. Kortom: past de werkwijze van de notaris en zijn/haar kantoor bij hetgeen de notaris in de samenleving wil uitdragen, namelijk vertrouwen en het dienen van de publieke zaak. Dit is een lastig onderdeel van de audit, waarbij de auditor naast de verkregen data en informatie een inschatting moet maken van de vakbekwaamheid van de notaris en het functioneren van zijn kantoor.

Kwaliteitsaspect 5: Continuïteit en ontwikkeling

In dit onderdeel toetst de auditor of de continuïteit van het notariskantoor voldoende gewaarborgd is. Op basis van marktgegevens gaat de auditor het gesprek aan met de betreffende notaris. Samen kijken ze naar de marktontwikkelingen binnen de regio en wat deze ontwikkelingen betekenen voor de notarispraktijk. Dit kan betekenen dat de notaris zich op andere producten en diensten moet gaan richten om zo de continuïteit van zijn/haar kantoor te waarborgen. Een tijdige signalering hiervan voorkomt erger.

5.3 De cycli KNB en BFT en het gebruik van gezamenlijke gegevens

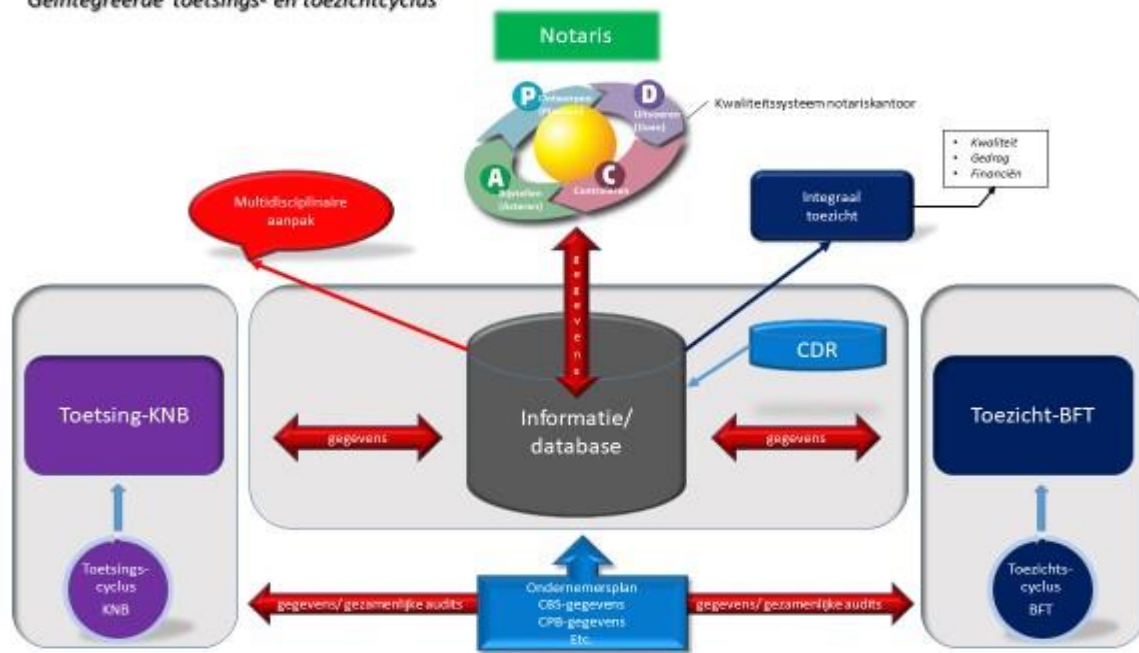
Zoals hiervoor duidelijk is geworden kennen cycli hun eigen toetsings- en toezichtelementen. Maar veel van de benodigde gegevens worden door beide partijen op verschillende wijze tijdens het toetsings- of toezichtproces gebruikt. Dit is de aanleiding voor de werkgroep om met een voorstel voor een nieuw geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus te komen. Deze cyclus, waarbij gebruik wordt gemaakt van een centrale database kan door beide partijen worden geraadpleegd tijdens het uitoefenen van hun controle werkzaamheden. In de onderstaande figuur is dit weergegeven.

De figuur start met de notaris en zijn of haar kantoor. Binnen dit kantoor wordt impliciet of expliciet een kwaliteitssysteem gehanteerd. Denk bij expliciet aan bijvoorbeeld één van de ISO-vormen of het INK-model. Op basis van één van deze modellen werkt de notaris met zijn eigen kwaliteitssysteem en zorgt hij/zij ervoor dat de producten en diensten van het notariskantoor voldoen aan de gestelde normen van het kwaliteitssysteem en daarmee van de professionele beroepsgroep.

Brongegevens

Dit kwaliteitssysteem kan worden gevuld met (hoofd)gegevens, zoals klant-, personeel, proces-, organisatie-, financiële gegevens, etc. Deze gegevens worden in de bronsystemen van het notariskantoor vastgelegd. Denk hierbij aan financiële- of CRM systemen, maar ook aan de AO/IC. Aan de notaris wordt gevraagd een deel van deze gegevens te delen en over te hevelen naar een centrale database. Door de gegevens te onttrekken aan de bronsystemen wordt de juistheid en actualiteit van de gegevens gewaarborgd. Zo kan een auditor altijd met een audit starten vanuit de wetenschap dat hij/zij met de meest actuele gegevens werkt.

Geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus

Delen van informatie, verlaging administratieve lasten

Doordat de gegevens van de notariskantoren in een centrale database zijn opgeslagen kunnen zowel de KNB als het BFT hiervan gebruik maken. Het is dus niet meer nodig om deze gegevens separaat bij een notariskantoor op te vragen ter voorbereiding op een audit of toezichtonderzoek. Dit geeft een administratieve lastenverlichting voor de beroepsgroep. Bijkomend voordeel is dat de auditor en de toezichthouder de meest actuele informatie over het betreffende notariskantoor voorhanden hebben. Tot slot kunnen de KNB en het BFT ook informatie aan de database toevoegen vanuit de gehouden audits en toezichtonderzoeken (binnen restricties van de huidige juridische regelgeving rondom de toezichthouder en andere voorwaarden zoals de AVG e.d.). Deze informatie kan eventueel worden gebruikt bij volgende audits. Het BFT kan bijvoorbeeld op basis van de informatie uit een audit van de KNB specifiek verder onderzoek naar een notariskantoor uitvoeren.

Met het verrijken van deze centrale database kan de inhoudelijk uitvoering van de cycli verder worden verbeterd en de samenwerking worden versterkt. Eveneens wordt met dit model de werkwijze rondom toetsing en toezicht efficiënter en effectiever. Het *eigenaarschap* van de door de notaris in de centrale database ingevoerde gegevens en de *regie* op de uit die gegevens verstrekte informatie ligt bij de notaris. Hij/zij bepaalt welke bedrijfsinformatie over zijn of haar kantoor wel of niet wordt gedeeld met KNB, BFT en anderen. Bij het niet delen van de gegevens, kan dit eventueel leiden tot verzaamd toezicht. Aan de hand van autorisatie wordt bepaald welke gegevens voor wie toegankelijk zijn. Met de huidige technologische mogelijkheden is dit goed te realiseren.

Koppelingen met andere informatiebronnen

Aan de centrale database kunnen ook andere bronsystemen worden gekoppelde en geraadpleegd. Denk hierbij aan het Centraal Digitaal Repertorium (CDR). De koppeling met dit systeem geeft inzicht in inhoud en het aantal aktes per notariskantoor. Door de werkgroep wordt ook gedacht aan koppelingen met het Kadaster, verzekeraars (informatie over claims), het CBS inzake demografische ontwikkelingen in de regio, of CPB-gegevens qua macro-economische ontwikkelingen. Al deze informatie geeft inzicht in de mogelijkheden of beperkingen tot groei van een notariskantoor. Dit kan van invloed zijn op de onderneming van de notaris. De notaris kijkt dan ook met een bepaalde

frequentie naar de eigen organisatie om te zien of hij/zij nog op de goede weg is qua producten- en dienstenportfolio of dat dit portfolio aanpassing behoeft.

Dit heeft vervolgens tot het idee geleid om ook alle ondernemersplannen van de notarissen of praktijkplannen van de notariskantoren in de centrale database op te nemen. Door de maatschappelijke en economische ontwikkelingen te spiegelen aan de plannen van een notaris kan worden bepaald of de continuïteit van het kantoor kan worden gewaarborgd. Op basis hiervan en met behulp van benchmarks kan dit leiden tot bijstelling van de ondernemingsplannen. De werkgroep ziet dit dan ook als een onderwerp dat met enige regelmaat terugkomt binnen de audits en toezichtonderzoeken.

Multidisciplinaire aanpak en integraal toezicht

Met behulp van de verschillende gegevens en de inhoudelijke afstemming van de auditplannen en toezichtonderzoeken is ook een multidisciplinaire aanpak mogelijk, waarbij zowel de KNB als het BFT haar eigen controle-onderdeel invult en uitvoert. Indien nodig kan zelfs een multidisciplinair team worden samengesteld, dat gezamenlijk onderzoek doet bij een kantoor of omtrent een specifiek onderwerp. Met de geïntegreerde toetsing en toezichtcycli, de centrale database opzet en het gebruik van verschillende brongegevens, kan het BFT haar verantwoordelijkheid ten aanzien van integraal toezicht nog beter invullen.

Realisatie van het model

De werkgroep realiseert zich terdege dat dit model complex is, daarnaast veel afstemming vraagt met diverse betrokkenen en derhalve niet zonder meer gerealiseerd is. Wel vindt zij dat de eerste stappen daartoe op korte termijn gezet dienen te worden, om zo toetsing en toezicht efficiënter en effectiever in te richten. Daartoe moet als vervolg op deze werkgroep een projectgroep worden ingesteld, die dit model zo snel mogelijk verder gaat uitwerken en realiseren.

De projectgroep kan daarbij de registratiewijze van de bedrijfsinformatie van het notariskantoor als basis gebruiken, deze beschikken tenslotte allemaal over een (financiële) administratie. De brongegevens van deze administraties kunnen vrij snel worden verzameld in een centrale database. Deze moet uiteraard wel worden ontwikkeld. Ten aanzien van de koppeling met het CDR kunnen naar alle waarschijnlijkheid ook al snel de eerste stappen worden gezet. Daarmee krijgt de basis van het model al snel vorm en kunnen de daarin opgeslagen gegevens ook door zowel de KNB als het BFT worden gebruikt. Nogmaals, deze wijze van vastlegging en gebruik van gegevens zorgt voor administratieve lastenverlichting aan de zijde van de notariskantoren en zorgt tevens voor efficiënte en effectieve toetsing en toezicht.

6. Enkele specifieke onderwerpen

6.1 De financiële verordening

De werkgroep heeft nagedacht over en gewerkt aan een concept voor een principle based financiële verordening. Op basis van een eerder - door KNB/BFT gezamenlijk - opgesteld concept, is nagedacht over de inhoud van een dergelijke verordening. Dit heeft geresulteerd in een aantal aanvullende bepalingen of het herformuleren daarvan. Dit nieuwe concept van de financiële verordening is vervolgens door de KNB gezien op haar juridische inpasbaarheid in het huidige stelsel van regelgeving. Vanuit het BFT is aandacht besteed aan de vraag in welke mate dit concept in de praktijk hanteerbaar en toepasbaar is.

De financiële verordening die er nu ligt is volgens de werkgroep in belangrijke mate gereed. De werkgroep heeft nog een paar openstaande punten.

- Hoe om te gaan met de achtergestelde lening.
- De waardering van activa op basis van actuele kostprijs.
- Het toepassen van het vier-ogen principe inzake financiële handelingen.
- Een instrument(en) om aanvullende financiële zekerheid te verkrijgen en het inpassen van deze in de aangepaste financiële verordening passend binnen het stelsel van regels.

Kennis en achtergrond rondom een *achtergestelde lening* is volgens de werkgroep van groot belang aangezien dit meer inzicht geeft in de schuldpositie van een kantoor. Maar, de werkgroep is zich ook bewust van de moeilijkheden rondom het verkrijgen van dit inzicht. Vanuit het BFT is de afgelopen periode namelijk veel inbreng op dit onderwerp aangereikt, waaruit blijkt dat het verkrijgen van dit inzicht inderdaad lastig is. Op basis daarvan wordt door de werkgroep voorgesteld dat het BFT en de KNB gezamenlijk dit vraagstuk verder onderzoeken, dit vanuit de gedachte van het geschetste model van geïntegreerde toetsing en toezicht. De werkgroep denkt dat met de realisatie van dit model, de achtergestelde lening en het verkrijgen van inzicht daarin, minder complex zal zijn. Tot aan de realisatie van dit model, kan de KNB eveneens onderzoeken of dit - in de tussenliggende periode - een onderdeel kan worden van haar reguliere audits. Beide partijen trekken in deze samen op, waarbij de werkgroep er in ieder geval van uit gaat dat op basis van het voorgestelde model hiervoor een passende oplossing wordt gevonden.

De *waardering van het onroerend goed* van de notaris (notariskantoor) is nu nog op basis van historische kostprijs (waarde). Dit is volgens de werkgroep maar een van de waarderingsgrondslagen. De werkgroep heeft in haar concept verordening dan ook de waarderingsgrondslag 'actuele kostprijs' opgenomen. Daarmee wil de werkgroep vooral aangeven dat er meerdere grondslagen zijn zonder een expliciete keuze te maken, aangezien de werkgroep ook geen gezamenlijke duidelijke voorkeur heeft. Wel is het zo dat wanneer in de toekomst beide grondslagen toegepast mogen worden, in het vervolg een notaris tussen beide waarderingsgrondslagen dient te kiezen. Een eenmaal gekozen waarderingsgrondslag moet jaarlijks aangehouden worden en kan niet zomaar gewijzigd worden. Het toevoegen van een grondslag (en daarmee in het vervolg keuze uit twee) of het kiezen voor één bepaalde grondslag is aan het bestuur van de KNB dit in nauw overleg met het BFT.

In de verordening is het toepassen van *het vier-ogen principe* bij financiële handelingen nu expliciet opgenomen. Een betaling door een notariskantoor moet met deze financiële verordening door minimaal twee personen worden geautoriseerd/goedgekeurd. Met deze toevoeging denkt de werkgroep eventuele financiële malversaties verder te voorkomen.

Ten aanzien van de *samenstellingsverklaring* - één van de in te zetten financiële (monitor) instrumenten om aanvullende financiële zekerheid te verkrijgen - is binnen de werkgroep afgesproken dat deze vervalt tenzij door omstandigheden breder en dieper financieel inzicht nodig is en deze verklaring daartoe bijdraagt. Dit sluit aan op de destijds uitgevoerde evaluatie. Op basis van de uitkomsten van evaluatie door het BFT inzake de samenstellingsverklaring (voorjaar 2018) is aan het ministerie van Justitie en Veiligheid verzocht de regeling aan te passen. Binnen de werkgroep bestaat overeenstemming over de wens c.q. het uitgangspunt om, indien omstandigheden breder en dieper financieel toezicht noodzakelijk zijn, denk bijvoorbeeld aan uitkomsten naar aanleiding van een toezichtsbezoek door het BFT, een samenstellingsverklaring bij de kwartaalcijfers te kunnen opvragen als één van de in te zetten financiële instrumenten. Er is overleg met het ministerie van Justitie en Veiligheid gaande, over de aanpassing en de juiste juridische inbedding van deze wens. De beide besturen van het BFT en de KNB worden over deze juridische aanpassing, namelijk het hierin opnemen van de mogelijkheid om verschillende instrumenten te kunnen inzetten om aanvullende financiële zekerheid te verkrijgen en de bijbehorende nieuwe wijze van verplichting, door het ministerie op de hoogte gehouden.

6.2 Toezicht in relatie tot ondernemersperspectief, Bijzonder Beheer

Zoals in hoofdstuk 4 aangeven zetten de KNB en het BFT met behulp van auditors en toezichthouders de toetsings- en toezichtcyclus in om de kwaliteit van de beroepsbeoefening en de vakbekwaamheid te bewaken en verder te ontwikkelen. In verreweg de meeste gevallen treft de auditor en of de toezichthouder een beroepsgroep aan die professioneel en gedegen werkt. Ook wanneer er onverwijld een heraudit moet plaatsvinden, ziet de auditor en of de toezichthouder dat de gewenste verbeteringen worden gerealiseerd. In een klein aantal gevallen blijft de kwaliteit desondanks onder de maat. Het notariskantoor is dan niet zelfstandig in staat om de gewenste verbeteringen te realiseren en zet ook niet de stap om hiervoor externe bijstand in te schakelen.

Diverse oorzaken kunnen hieraan ten grondslag liggen; de organisatie kan gebrekkig opgezet of uit balans zijn, de vakbekwaamheid kan beneden de maat blijven of de notaris kan de noodzakelijke capaciteiten missen om de zakelijke continuïteit van het kantoor te waarborgen. De problematiek kan zowel een persoonlijk als zakelijk karakter hebben. Deze situaties kunnen zelfs tot ontsporingen leiden, wat bij tijdig ingrijpen voorkomen had kunnen worden.

De werkgroep ondersteunt dan ook de eerdere ideeën/voorstellen vanuit de KNB en het BFT om met behulp van interventies gericht in te grijpen en bij te sturen. Door intensieve begeleiding van een notariskantoor kunnen de geconstateerde kwaliteitstekortkomingen worden omgebogen en kan het kantoor toekomstbestendig worden gemaakt. Het notariskantoor valt dan onder het zogenoemde Bijzonder Beheer.

Op basis van een regulier uitgevoerde audit en/of heraudit kan worden bepaald of een notariskantoor onder het Bijzonder Beheer dient te vallen. Dit wordt voorgelegd aan het bestuur van de KNB, die vervolgens besluit om een notaris onder Bijzonder Beheer te plaatsen. Wanneer dit besluit is genomen start een periode van intensieve begeleiding. Deze bestaat uit grofweg vier onderdelen te weten:

1. Voortraject/inventarisatie, duur maximaal 4 weken.
2. Uitvoering/intensieve begeleiding direct op kantoor, duur maximaal 6 maanden.
3. Evaluatie, duur maximaal 2 maanden.
4. Nazorg door een begeleider met duidelijk toetsing aan het eind of het kantoor de kwaliteitsverbeteringen heeft gerealiseerd.

Twee zaken omtrent Bijzonder Beheer licht de werkgroep graag toe. Allereerst wil zij benadrukken dat de zakelijke continuïteit hierin expliciet wordt meegenomen. Gezien ontwikkelingen in de regio kan een notariskantoor genoodzaakt zijn om een ander accent in zijn producten & diensten portfolio te gaan aanbrengen. Denk bijvoorbeeld aan een kantoor met een aanmerkelijke nieuwbouwpraktijk (hypotheeken e.d.). Dat bedrijfsmodel kan onder druk komen te staan wanneer de gemeenten in de betreffende regio op korte termijn geen nieuwe woningen meer gaat bouwen. Wanneer een notaris vooral hier zijn zakelijk continuïteit op had gebaseerd (en deze ontwikkeling niet ziet of wil zien), moet hij/zij zijn marktvisie gaan bijstellen.

Met behulp van de in hoofdstuk 4 toegelichte geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus (ondersteund door een centrale database met alle relevante gegevens), kan volgens de werkgroep aan de notaris inzichtelijk worden gemaakt waar het voor het kantoor spaak loopt op en op welke manier de continuïteit van zijn/haar kantoor weer kan worden gewaarborgd.

Ten tweede benadrukt de werkgroep dat rolverdeling tussen de KNB en het BFT ten aanzien van Bijzonder Beheer nog verder moet worden uitgewerkt. In het huidige voorstel (zie ook bijlage 5) wordt aangegeven dat het intensief begeleiden van zo'n notariskantoor niet door een reguliere auditor of toezichthouder kan worden uitgevoerd. Een auditor heeft maar beperkte tijd, aangezien hij/zij meestal ook een eigen notariskantoor heeft. Dit betekent dat hiervoor speciale begeleiders moeten worden gezocht (zgn. beheerders). De rol van deze beheerders (taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden) in relatie tot de auditors en toezichthouders moet nog verder inhoudelijk worden vormgegeven, waarmee het onderscheid met de auditors en toezichthouders ook duidelijk wordt.

Bijzonder Beheer en het gericht inzetten van beheerders, kan bijdragen aan de continuïteit van een notariskantoor. Een onderdeel dat in het kader van toetsing en toezicht nog werd gemist en waar de werkgroep positief tegenover staat.

6.3 Het niet financiële toezicht

In het voorgaande is duidelijk geworden dat vele facetten van een notariskantoor worden meegenomen in de toetsings- en toezichtcyclus. Kwaliteit, gedrag & cultuur en financiën worden binnen de beide cycli onderzocht, waarbij de KNB de accenten anders legt dan het BFT. Door de breedte van de onderzoeks-elementen worden ook de niet financiële onderdelen in een audit of toezichtcontrole meegenomen. Met het voorstel om naar een centrale database toe te werken met diverse relevante gegevens voor het notariaat, zal het aantal niet financiële gegevens met betrekking tot het notariaat alleen maar gaan groeien (denk bijvoorbeeld aan CBS en CPB gegevens). Hier kan de auditor en de toezichthouder weer gebruik van maken bij zijn/haar werkzaamheden.

Het concept biedt ruimte om naar de toekomst toe ook het niet-financiële toezicht vorm te geven. De werkgroep adviseert om hiervoor criteria te ontwikkelen. De werkgroep vraagt in het verlengde hiervan nog speciale aandacht voor het monitoren van de bevindingen en voorgestelde kwaliteitsverbeteringen door de auditor. Het is wenselijk ook deze centraal vast te leggen in een informatiesysteem, zodat hier lering uit kan worden getrokken. Het advies is om hiervoor de centrale database van de geïntegreerde toetsings- en toezichtcyclus te gaan gebruiken.

6.4 ZBO-evaluatie inzake BFT

Eind 2017/begin 2018 heeft er een extern evaluatieonderzoek krachtens artikel 39 van de Kaderwet Zelfstandige bestuursorganen (ZBO) plaatsgevonden door de bureau's SEO en Clear Conduct in opdracht van het WODC. Deze evaluatie is op 13 juli 2018 jl. door de Minister voor Rechtsbescherming aangeboden aan de Tweede Kamer.

Uit de evaluatie volgt dat het BFT aantoonbaar meer risicogericht is gaan werken. Deze aanpak is daarmee doeltreffender dan de oorspronkelijke aanpak. Dit komt ook de doelmatigheid van het toezicht ten goede. Daarnaast is het BFT toe aan de volgende fase in zijn ontwikkeling, die bestaat uit:

- het verbreden van het perspectief naar een integrale analyse van de markt en de maatschappelijke context van het toezicht;
- het dieper analyseren van de onderliggende oorzaken van problemen;
- het experimenteren met alternatieve toezichtsinterventies.

Deze aanbevelingen van de evaluatie passen goed bij de ambities die het BFT zich voor de komende jaren heeft gesteld en het BFT zet daartoe graag in 2019 de volgende stap in zijn ontwikkeling. De conclusie lijkt dan ook gerechtvaardigd dat het BFT als gevolg van een krimpend budget in combinatie met een uitbreiding van taken risicogerichter en daarmee doelmatiger is gaan werken. Tegelijkertijd is er, als gevolg van de strikte focus op het risicogerichte toezicht, minder aandacht mogelijk geweest voor interventies op het vlak van preventief toezicht. Net als de KNB en het BFT onderschrijft de werkgroep de behoefte aan activiteiten die leiden tot versterking van de beroepsgroep. In dat kader is gesproken over het verhogen van de toezichtfrequentie, het delen van resultaten van het financiële toezicht, het verkorten van de doorlooptijden, meer voorlichting over de bevindingen uit het toezicht en een betere samenwerking met alle bij het notariaat betrokken partijen.

Het BFT heeft naar aanleiding van bovenstaande drie typen acties voor zichzelf geprioriteerd, namelijk meer (en dieper) aandacht voor Effectiviteit, Versterking van het toezicht en Analyse. Deze acties zal het BFT gefaseerd concretiseren en realiseren. Daarbij geldt dat steeds aandacht is voor de vraag welke actie het meeste effect zal hebben op het naleefgedrag van de ondertoezichtstaanden.

DOORONTWIKKELING 2019			
NOTARIAAT	GDW	WWFT	
- Periodieke/reguliere onderzoeken - Verkenning alternatieve interventies ? (o.a. door gedragsbeïnvloeding) - Effectiviteit onderzoeken	- Periodieke/reguliere onderzoeken - Verkenning alternatieve interventies (o.a. door gedragsbeïnvloeding) - Effectiviteit onderzoeken	- Verkenning alternatieve interventies ? (o.a. door gedragsbeïnvloeding) - Effectiviteit onderzoeken	EFFECTIVITEIT
- Structurele voorlichting - Kennisdeling - Communicatie over BFT - Structurele samenwerking op maatschappelijke terreinen	- Structurele voorlichting - Kennisdeling - Communicatie over BFT - Advies verordeningen - Structurele samenwerking op maatschappelijke terreinen	- Awareness op maat - Meer samenwerking met LIEC/RIEC/FEC - Communicatie over BFT - Structurele samenwerking op maatschappelijke terreinen - Meer regionale inbedding	VERSTERKING
- Structurele analyse (markt) (o.a. door digitalisering + data-analytics)	- Structurele analyse (markt) (o.a. door digitalisering + data-analytics)	- Doelgroepanalyse	ANALYSE

In het bovenstaande schema is aangegeven welke activiteiten het BFT in 2019 kan verrichten en welke activiteiten het BFT zou moeten verrichten om te voldoen aan de aanbevelingen uit de ZBO-evaluatie en de samen in de werkgroep geformuleerde uitgangspunten. De werkgroep stelt voor om hierover op bestuurlijk niveau tussen de KNB en het BFT ten aanzien van het onderdeel notariaat gezamenlijk nadere afspraken te maken.

7. De opdracht, aanbevelingen en vervolgacties

7.1 De beantwoording van de vragen en de opdracht

Hieronder wordt door de werkgroep per onderdeel aangegeven welke vragen vanuit de gegeven opdracht door beide besturen zijn beantwoord.

1. Samenwerking BFT | KNB

Met het overzicht van en de toelichting op de gewenste toezichtstructuur is door de werkgroep inzichtelijk gemaakt hoe toetsing en toezicht vanuit respectievelijk de KNB en het BFT kan worden vormgegeven. De KNB en het BFT werken al in grote lijnen volgens deze structuur. Ook de al geldende overlegstructuur is door de werkgroep op papier gezet en laat zien dat er al frequent overleg en afstemming plaatsvindt op de diverse niveaus. De werkgroep heeft dit inzichtelijk gemaakt en de bijbehorende inhoudelijk te bespreken onderwerpen benoemd.

Met de gewenste toezichtstructuur en het afstemmingsmodel kan de werkwijze tussen de auditor (KNB) en de toezichthouder (BFT) verder worden geoptimaliseerd. Door blijvend met elkaar te overleggen en af te stemmen kan zowel de auditor als de toezichthouder zijn werkzaamheden verder verbeteren. Waar nodig stelt de werkgroep de inzet van een multidisciplinaire aanpak voor. Dit hoeft niet te betekenen dat de auditor en toezichthouder fysiek gezamenlijk naar een notariskantoor gaan, maar dat dit wel mogelijk is. In ieder geval stemmen zij hun controles vergaand op elkaar af.

Door de structuur, de wijze van afstemmen en het op elkaar laten aansluiten van de controles kan het imago van de notaris als ondernemer en uitvoerder van zijn publieke taak verder worden versterkt. Het denken over kwaliteit en toezicht wordt met de voorstellen in dit rapport verstevigd. De werkgroep heeft daarmee de hoofdvraag en de onderliggende vragen beantwoord.

Advies aan de besturen van KNB en BFT:

- Stel de gewenste toetsings- en toezichtstructuur vast (zie o.a. schema paragraaf 3.1).
- Formaliseer het geschetste afstemmingsmodel (zie o.a. schema paragraaf 3.2).
- Vraag beide organisaties (KNB en BFT) hun interne processen zo af te stemmen, zodat deze aansluiten op de voorgestelde toetsings- en toezichtstructuur en het afstemmingsmodel.
- Laat KNB en BFT een gezamenlijk proces opstellen voor de multidisciplinaire aanpak.

2. Beperking administratieve lasten in de praktijk rondom toetsing en toezicht

De werkgroep heeft een voorstel in het rapport neergelegd om een informatiesysteem te realiseren waarbij gebruik wordt gemaakt van een centrale database met hierin opgeslagen zowel gegevens voor toetsing als toezicht. Dit systeem maakt gebruik van de brongegevens die zijn vastgelegd en beschikbaar gesteld door de notaris. Dit informatiesysteem krijgt daarnaast ook van andere partijen gegevens/informatie, van belang voor het waarborgen van de kwaliteit van een notariskantoor. Denk bijvoorbeeld aan gegevens over de bevolkingsgroei van het CBS. Een auditor of een toezichthouder krijgt daarmee veel meer informatie tot zijn beschikking om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren en de resultaten in een bredere context te plaatsen.

Met een dergelijk - centraal beschikbaar - informatiesysteem en een centrale dataopslag wordt tevens de administratieve last voor een notaris beperkt, omdat een auditor of een toezichthouder niet meer afzonderlijk gegevens bij een notaris hoeft op te vragen. De werkgroep denkt met dit voorstel toekomstige stijging van de administratieve last te voorkomen en de uitvraag naar gegevens te optimaliseren.

Advies aan de besturen van KNB en BFT:

- Ga akkoord met het voorstel tot een geïntegreerd toetsing- en toezichtcyclus met daar aan gekoppeld een informatiesysteem met daarin een centrale database.
- Richt een projectgroep in die het voorgestelde informatiesysteem verder gaat uitwerken onder verantwoordelijkheid van de KNB in overleg en samenwerking met het BFT.
- Stel hiervoor het uitgangspunt vast dat het eigenaarschap en de regie op de verstrekte gegevens/informatie bij de notaris ligt en dat de autorisaties op een goede wijze worden ingericht (wie mag welke informatie zien).

3. Beperken van de administratieve lasten vanuit een principle based gedachte

De werkgroep heeft op basis van de principle based gedachte een concept voor een principle based financiële verordening opgesteld en daarmee een eerste stap gezet in het toepassen van het principle based gedachtegoed in wet- en regelgeving. De werkgroep is van mening dat de toetsing en het toezicht hiermee inhoudelijk wordt versterkt, aangezien de auditor en toezichthouder niet alleen onderzoeken of voldaan wordt aan de gestelde norm, maar tevens de uitkomsten afzetten tegen andere ontwikkelingen binnen een notariskantoor.

Advies aan de besturen van KNB en BFT:

- Neem een gezamenlijk bestuursbesluit ten aanzien van het opnemen van de achtergestelde lening en de waarderingsgrondslag tegen actuele waarde.
- Neem een gezamenlijk besluit over de openstaande punten ten aanzien van de concept financiële verordening en voer deze vervolgens in.
- Draag zorg voor de verdere aanpassing en invoering van de ministeriële regeling ten aanzien van verschillende in te zetten financiële instrumenten.

4. Meenemen van het ondernemersperspectief

Een onderdeel dat nog wordt gemist binnen de toetsings- en toezichtstructuur is de inrichting van het Bijzonder Beheer. De werkgroep stelt voor om hier aan te sluiten bij een gezamenlijke notitie van de KNB en het BFT, die in goed overleg tot stand is gekomen. De werkgroep omarmt deze notitie en verzoekt de beide besturen deze te concretiseren en hieraan uitvoering te geven. Deze notitie is grotendeels gereed, maar moet op een enkele punten nog worden uitgebreid.

Advies aan de besturen van KNB en BFT:

- Ga akkoord met de gezamenlijk door de KNB en BFT opgestelde notitie inzake inrichten en uitvoeren van Bijzonder Beheer (zie ook bijlage 5).
- Start een vervolgonderzoek naar benodigde informatie en criteria om over te gaan tot bijzonder beheer. Maak hierbij gebruik van het geïntegreerde toetsings- en toezichtmodel met daarin een centrale database.
- Maak de rolverdeling tussen de KNB en het BFT duidelijk, als respectievelijk auditor en toezichthouder binnen het Bijzonder Beheer.

5. Inrichten van het niet financiële toezicht

In het rapport heeft de werkgroep aangegeven dat ook het niet financiële toezicht van groot belang is. Dit kan verder worden vormgegeven aan de hand van het in dit rapport geschetste model (dat nog gerealiseerd moet worden). Het is volgens de werkgroep wenselijk dat notarissen ook op dit punt bij de realisatie worden ondersteund gezien hun zakelijke situatie/ontwikkelingen en de mogelijkheid dat daarmee de kwaliteit van hun kantoor in gevaar komt.

Advies aan de besturen van KNB en BFT:

- Laat normering en criteria ten aanzien van het niet-financiële toezicht opstellen door een projectgroep en neem deze mee in het geïntegreerde toetsings- en toezichtmodel met daarin een centrale database.
- Maak afspraken tussen de KNB en het BFT inzake de wijze van gebruik van niet financiële gegevens.

7.2 Aanvullende adviezen.

De werkgroep heeft in haar onderzoek kennis genomen van het nog van toepassing zijnde convenant tussen de KNB en het BFT. Dit convenant is, na herijking aan de huidige situatie, een goed basisdocument om de samenwerking tussen het BFT en de KNB verder te verstevigen. Het advies van de werkgroep aan de beide besturen is om dit convenant samen te evalueren en te herijken.

De ZBO-evaluatie heeft een aantal aanbevelingen opgeleverd. Uitvoering van deze aanbevelingen vraagt eventueel om extra middelen voor het BFT. De werkgroep wil de beide besturen adviseren om dit gezamenlijk te bespreken. Goed toezicht vraagt om een goed toegerust BFT.

7.3 Tot besluit.

De werkgroep heeft vrijwel alle hoofdvragen en onderliggende vragen van de beide besturen BFT en KNB kunnen beantwoorden. Een aantal antwoorden vraagt naast een akkoord ook om een vervolg qua onderzoek en verdere acties.

8. Bijlagen

- Bijlage 1: Formele opdrachtformulering door de beide besturen aan de werkgroep
- Bijlage 2: Convenant KNB/BFT
- Bijlage 3: Collegiale toetsing in het notariaat
- Bijlage 4: Financiële verordening (versie oktober)
- Bijlage 5: Reactie BFT op concept financiële verordening
- Bijlage 6: Notitie bijzonder beheer

Bijlage 1: Formele opdrachtformulering door beide besturen

BFT | KNB Betere communicatie, beperking van de administratieve lasten en versterking kwaliteit beroepsgroep en toezicht

8 maart 2018

Aanleiding:

In het verlengde van de gezamenlijke verklaring van de besturen van het BFT en de KNB van 7 september jl. hebben de beide besturen wederom constructief overleg gevoerd over de verdere samenwerking en de wijze waarop die vorm en inhoud wordt gegeven, alsmede over het toezicht op het notariaat en de vormgeving daarvan, gegeven ook het publieke toezichtskader. In het verlengde hiervan worden voorstellen gedaan t.a.v. de in te stellen werkgroep, waartoe 7 september 2017 was besloten, met vertegenwoordigers van BFT en KNB. Hieronder worden de kaders voor de werkzaamheden van deze werkgroep weergegeven.

Opdracht:

- Verbetering van de communicatie tussen de verschillende organen van BFT en KNB.

Afgevaardigden van de beide besturen zullen vanaf nu ten minste driemaal per jaar bij elkaar komen. De agenda's worden voorbereid door de directies van beide organisaties. Beide besturen zijn verantwoordelijk voor de input vanuit hun organisatie en terugkoppeling van het besprokene en de genomen besluiten naar hun organisatie. De werkgroep doet aanbevelingen over de relatie tussen deze structuur en alle andere, reeds bestaande overleggen tussen KNB en BFT.

- Beperking van de administratieve lasten: de samenstellingsverklaring (SV).

Ten aanzien van de samenstellingsverklaring bij de kwartaalcijfers heeft het bestuur van het BFT in zijn laatste twee vergaderingen, tegen de achtergrond van de juridische procedure die nu loopt en de door de ledenraad van de KNB geuite bezwaren, gekeken naar het doel van de SV, de gegroeide praktijk en het rendement daarvan, alsmede naar de vraag of er alternatieven zijn voor de huidige systematiek. Daarnaast zijn de ervaringen van de laatste twee kwartalen - zonder SV - in de beschouwing betrokken.

Voorop staat het doel van deze SV: integere cijfers t.b.v. goed financieel toezicht. Dat doel, met of zonder SV, verandert natuurlijk niet. Wel blijkt dat niet kan worden gesteld dat de regelgeving effectief en efficiënt genoeg is.

Naar aanleiding van de gedane evaluatie heeft het bestuur van het BFT aan het ministerie van J&V voorgesteld, los van de uitkomsten van de thans lopende juridische procedure, de algemene verplichting (met ontheffingsmogelijkheid) tot het

inleveren van een SV te laten vervallen. De werkgroep zal zich buigen over alternatieven die bijdragen aan het doel van integere cijfers t.b.v. goed financieel toezicht, waaronder de vraag of een SV voor alleen de probleemgevallen afdoende is en kan worden verwezenlijkt. Hiertoe zal uiteraard ook met het ministerie van J&V worden overlegd.

- Beperking van de administratieve lasten: opstellen van een principle based financiële verordening.

De werkgroep zal zich tevens buigen over de mogelijkheid van een principle based financiële verordening, met dien verstande dat de uitgangspunten rond financiën zoveel mogelijk eenduidig zijn en voldoende ankerpunten worden geboden voor goed toezicht, en wel zodanig dat deze van tijd tot tijd in een dynamisch proces tussen het BFT en de KNB bijgesteld kunnen worden. Hierbij speelt de handhaafbaarheid van de bepalingen een belangrijke rol.

- Kantoren met een beperkt ondernemingsperspectief.

De werkgroep zal eveneens adviseren op welke wijze de verantwoordelijkheid ten aanzien van kantoren waar het ondernemingsperspectief in het geding is wordt gedragen en de mogelijke financiële gevolgen daarvan.

Hierbij kan tevens worden meegenomen de verschillende publieke belangen, zoals vertrouwen in het notariaat en de marktwerking.

- Het niet-financiële toezicht.

De werkgroep adviseert ook hoe kan worden gekomen tot versterking van het niet-financiële toezicht, zoals het detecteren van risicovolle kantoren, toename/ verbetering externe signalen, etc.

Procedure:

De werkgroep adviseert het hierboven genoemde overleg van beide besturen vóór de zomer van 2018.

De werkgroep bestaat uit:

- Dhr. Hans Gortemaker, oud bestuurslid BFT
- Dhr. Franc Wilmink, oud-voorzitter KNB.
- Mw. Marijke Kaptein, directeur BFT
- Dhr. Hans Kuijpers, directeur KNB

Gezien het belang van het onderwerp en om de werkgroep de vereiste slagvaardigheid te verschaffen, zullen het BFT en de KNB afdoende middelen vrij maken voor de werkgroep om tot het advies te komen.

Bijlage 2: Convenant KNB/BFT

Convenant Samenwerking tussen de KNB en het BFT 2013 versie d.d. 26 juni 2018.pdf

CONVENANT SAMENWERKING TUSSEN DE KNB EN HET BFT 2013

Considerans

De Koninklijke Beroepsorganisatie (KNB) en het Bureau Financieel Toezicht (BFT),

Overwegende dat:

- *de KNB en het BFT een gezamenlijk belang hebben, namelijk een kwalitatief en financieel goed én integer notariaat;*
- *de KNB onder andere als taak heeft het bevorderen van de kwaliteit van het notariaat. Daarvoor is een systeem van (collegiaal uitgevoerde) audits in het leven geroepen;*
- *het BFT integraal toezichthouder is op het notariaat;*
- *de KNB en het BFT de noodzaak erkennen om de taakuitoefening van beide organisaties zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten teneinde:*
 - *de beschikbare capaciteit van beide organisaties zo efficiënt mogelijk te benutten;*
 - *de administratieve belasting van het notariaat zo gering mogelijk te laten zijn;*

komen het volgende overeen:

Artikel 1. Doelstelling

Het doel van de samenwerking is het streven naar een kwalitatief en financieel goed én integer notariaat met inachtneming van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de KNB en het BFT.

Artikel 2. Samenwerking

Onder de samenwerking binnen dit convenant wordt verstaan:

- coördinatie van de samenwerking;
- het geven van voorlichting dan wel het verzorgen van gezamenlijke opleidingen;
- interpretatie van wet- en regelgeving;
- gegevensverstrekking.

Artikel 3. Coördinatie

1. De coördinatie van de samenwerking tussen de KNB en het BFT vindt plaats in de vorm van:

- periodiek bestuurlijke overleggen;
- periodiek technische overleggen;
- periodiek overleggen binnen de in artikel 8 nader omschreven Overlegcommissie;
- bilateraal overleg daar waar noodzakelijk en wenselijk.

Two handwritten signatures in blue ink are visible. One is a stylized 'B' and the other is a more complex signature.

1/4

2. Bij de samenwerking vinden de KNB en het BFT transparantie ten opzichte van elkaar, naar het notariaat en de samenleving van belang. Een en ander voor zover mogelijk binnen de wettelijke kaders.

Artikel 4. Voorlichting en opleidingen

1. De KNB en het BFT zullen een gezamenlijke opleiding verzorgen. Deze opleiding zal deels worden verzorgd door de auditoren van de KNB en deels door de toezichthouders van het BFT, met als deelnemers de auditoren van de KNB en de medewerkers van het BFT.
2. De KNB en het BFT verzorgen in dat kader eveneens gezamenlijk een opleiding ten behoeve van het notariaat, waarin ten minste aandacht zal worden besteed aan uitleg van wet- en regelgeving, jurisprudentie en praktijksituaties. Tevens vallen hieronder introductiebijeenkomsten voor startende en toegevoegde en kandidaat-notarissen.
3. Bij de voorlichting en de opleiding wordt tevens aandacht besteed aan de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden die de KNB en het BFT hebben.

Artikel 5. Interpretatie van wet- en regelgeving

1. Conform artikel 89, lid 3 Wna wint de KNB advies van het BFT in over een ontwerp van een verordening.
2. In het kader van de in artikel 8 bedoelde Overlegcommissie vindt interpretatie van wet- en regelgeving (waaronder normen) plaats, met respect voor de verantwoordelijkheid van de KNB als regelgever. Dit mede naar aanleiding van ontwikkelingen in de praktijk. Zo nodig worden aanbevelingen gedaan voor het aanpassen van wet- en regelgeving.

Artikel 6. Gegevensverstrekking

1. Gegevensverstrekking tussen de KNB en het BFT vindt plaats binnen de doelbinding van wet- en regelgeving. Hieronder valt in ieder geval het verstrekken van algemene gegevens, gegevens aangaande audits van de KNB en onderzoeken van het BFT én gegevens ter verbetering van wet- en regelgeving.
2. Met inachtneming van de toepasselijke wettelijke geheimhoudingsbepalingen wisselen de KNB en het BFT gegevens uit over ontwikkelingen (trends/benchmarking) die voor de ander relevant kunnen zijn.
3. Ter voorkoming van extra lasten voor het notariaat zullen de KNB en het BFT de geplande werkbezoeken vooraf periodiek met elkaar afstemmen. Hieronder vallen niet de bijzondere onderzoeken van het BFT.
4. De KNB en het BFT verstrekken elkaar periodiek geaccumuleerde rapportages van en beleidsinformatie over de kwaliteitstoetsingen dan wel toezichtsonderzoeken op grond waarvan de KNB en het BFT richting kunnen geven aan de uitoefening van hun taken.
5. De KNB geeft aan per jaar 1/3 van het totaal aantal notariskantoren te zullen bezoeken voor een audit. Het BFT zal op basis van een door de KNB overlegde lijst van die bezoeken jaarlijks steekproeven uitvoeren op basis van zijn eigen taakvervulling. Het BFT zal die kantoren zelfstandig bezoeken, waarbij de resultaten van de audits en de bevindingen van het BFT worden geëvalueerd binnen de Overlegcommissie zoals genoemd in artikel 8, met als doel een adequate en effectieve aansluiting tussen de audits van de KNB en de toezichtsonderzoeken van het BFT.
6. De KNB en het BFT gaan ten aanzien van de bevindingen van de audits uit van drie mogelijke situaties, te weten bevindingen in de:
 - a. Rode categorie: deze categorie betreft klachtwaardige situaties dan wel ernstige misstanden, waarbij sprake is van of overtredingen van wet- of regelgeving of een schending van de integriteit, of een inbreuk op de kwaliteit, of situaties waarin sprake is van belangrijke financiële gevolgen. De KNB zal dergelijke situaties onmiddellijk aan het BFT melden. Het BFT zal zoveel mogelijk aan de KNB terugkoppelen welke actie(s) het BFT naar aanleiding hiervan heeft uitgevoerd;
 - b. Oranje categorie: deze categorie betreft probleemsituaties, dan wel misstanden. Hierbij is voornamelijk onduidelijk welke (herstel)actie door de KNB en/of het BFT genomen dient te worden. Gevallen die vallen in deze categorie worden besproken in de in artikel 8 genoemde Overlegcommissie.

- c. Groene categorie: uitgangspunt is dat kantoren waar een audit is uitgevoerd door de KNB en die vallen in deze categorie een kwalitatief en financieel goed én integer kantoor zijn. Hierover verstrekt de KNB alleen geaccumuleerde informatie. Verder verstrekt de KNB aan het BFT de eerder genoemde lijst van uitgevoerde onderzoeken.

Artikel 7. Geheimhouding

1. De KNB en het BFT nemen conform de toepasselijke wettelijke bepalingen en ongeacht de duur van dit convenant geheimhouding in acht over gegevens die ten behoeve van de uitvoering van dit convenant worden uitgewisseld, alsmede over al hetgeen waarvan redelijkerwijs is aan te nemen dat bekendmaking daarvan de belangen van de andere partij of het algemeen maatschappelijk belang zou (kunnen) schaden.
2. De KNB en het BFT staan ervoor in dat hun medewerkers op de hoogte zijn van de verplichtingen zoals omschreven in lid 1 en dat zij deze ook nakomen.
3. De KNB en het BFT stellen elkaar op de hoogte, voordat zij van elkaar verkregen gegevens openbaar maken.

Artikel 8. Overlegcommissie KNB-BFT

1. De KNB en het BFT faciliteren een Overlegcommissie bestaande uit vertegenwoordigers van de KNB en het BFT.
2. Het doel van de Overlegcommissie is om op basis van wederzijds vertrouwen afstemming over de in lid 4 genoemde taken tussen beide organisaties te laten plaatsvinden.
3. De Overlegcommissie stelt nadere regels op over haar werkwijze. Deze regels worden binnen het bestuurlijk overleg, zoals bedoeld in artikel 3 vastgesteld.
4. De Overlegcommissie zal zich bezig houden met de volgende taken:
 - a. het bepalen van zo nodig nadere indicatoren betreffende de rode en oranje categorieën, zoals bedoeld in artikel 6, lid 6;
 - b. de categorie oranje situaties (zoals bedoeld in artikel 6, lid 6 onder b) zullen aan de Overlegcommissie worden voorgelegd ten behoeve van afstemming over de wenselijke (herstel)actie;
 - c. met respect voor de eigen verantwoordelijkheid van de KNB als regelgever de interpretatie van wet- en regelgeving (waaronder normen) mede naar aanleiding van ontwikkelingen in de praktijk/samenleving en eventueel aanbevelingen voor het aanpassen van regelgeving;
 - d. het gezamenlijk bespreken van (geanonimiseerde) groene bevindingen vanuit de audits;
 - e. het verzorgen van een gezamenlijke opleiding op onderdelen door de KNB en het BFT voor de auditoren KNB en de toezichthouders BFT, maar ook introductiebijeenkomsten en opleidingen voor notarissen en medewerkers van notariskantoren;
 - f. afstemming van werkbezoeken van de KNB en het BFT;
 - g. het bespreken van de interpretatie inzake vragen en verkregen uitkomsten van onderzoeken, zowel op het terrein van kwaliteit, integriteit en financiële aspecten;
 - h. de Overlegcommissie zal structureel worden geïnformeerd over aspecten van kwaliteitsbevordering vanuit de KNB en het toezicht door het BFT;
 - i. het uitwisselen van trends en maatschappelijke ontwikkelingen.

Artikel 9. Evaluatie

1. Binnen één jaar na de inwerkingtreding van het convenant worden de opzet en werking en de inhoud van dit convenant alsmede de stand van zaken ten aanzien van de voortgang en resultaten van de samenwerking door de KNB en het BFT gezamenlijk geëvalueerd en zullen aan het bestuur van beide organisaties worden gepresenteerd.
2. Daarna zal jaarlijks tijdens de bestuurlijke overleggen een evaluatie plaatsvinden tussen de KNB en het BFT.

Artikel 10. Slotbepalingen

1. De KNB en het BFT besluiten in onderling overleg tot voortzetting, wijziging of beëindiging van deze samenwerking of een of meer onderdelen ervan.
2. Deze afspraken treden in werking op 1 januari 2013 voor de periode van één jaar en worden in beginsel jaarlijks stilzwijgend verlengd met een termijn van één jaar.

3. Het convenant wordt aangehaald als "Convenant samenwerking tussen de KNB en het BFT 2013".

Aldus overeengekomen te 's-Hertogenbosch en in tweevoud ondertekend op 5 oktober 2012

mr. R.P.K.J. van Gerven
Voorzitter bestuur KNB

mr. A. Hammerstein
Voorzitter bestuur BFT

Bijlage 3: Collegiale toetsing in het notariaat

Collegiale toetsing in het notariaat

1- opzet

Sinds de Verordening op de kwaliteit in september 2008 door de ledenraad werd goedgekeurd en op 2 januari 2009 inwerking is getreden worden de intercollegiale toetsingen in het notariaat uitgevoerd.

In de Wet op het notarisambt die op 1 januari 2012 in werking trad voorziet artikel 61a in de verplichting van de KNB tot het uitvoeren van kwaliteitstoetsingen.

De intercollegiale toetsing is een enigszins hybride model, dat verschillende zaken in zich verenigt die in andere modellen gescheiden worden gehouden. Er is een model van intercollegiale toetsing opgezet, met de mogelijkheid om verbeteringen in gang te zetten, en, zo dat zich mocht voordoen, misstanden te rapporteren en op te volgen. In de praktijk doet de laatste situatie zich nauwelijks voor.

Omdat beroepsgenoten de toetsing uitvoeren worden de relevante onderwerpen snel herkend en ter sprake gebracht. Zo richt de toetsing zich op de zaken die voor de betreffende praktijk van belang zijn, blijft de belasting voor het kantoor beperkt.

Tot 2013 werd de naleving van de regelgeving van de Wwft collegiaal getoetst. Tussen de KNB en het BFT bestond toen een toezichtsarrangement, waarbij de KNB het Wwft- onderzoek namens het BFT uitvoerde, omdat het BFT destijds geen dossiers mocht inzien. Vanaf 1 januari 2013 voert het BFT wettelijk integraal toezicht uit, waarmee de noodzaak voor het arrangement is vervallen. Het BFT heeft nu zelf inzage in de cliëntendossiers en kan haar toezichtstaak nu dan ook zelfstandig uitvoeren. De Wwft kan nog wel als onderdeel van een toetsing ter sprake komen, en de praktijk leert dat dit zeer regelmatig het geval is. Juist de afgelopen jaren is immers meer nadruk op de poortwachtersrol van de notaris gelegd.

Geleidelijk heeft het peer review zich verder in de inhoudelijke richting ontwikkeld, en dat is ook de richting die de komende jaren verder zal worden uitgebouwd. Dat betekent dat er veel aandacht wordt besteed aan het collegiale gesprek, bijvoorbeeld over praktijkdilemma's of over vraagstukken die niet eenvoudig te beantwoorden zijn. Het scala is breed en beslaat de gehele notariële dienstverlening en praktijkvoering. Ook wil de intercollegiale toetsing een veilige omgeving scheppen om van gedachten te wisselen over zaken die wellicht minder goed geregeld zijn of waarover een beroepsbeoefenaar twijfelt. Er is ruimte voor advies en voor aanbevelingen.

2- Kwaliteitsaspecten en uitgangspunten

Geformuleerd werden de 'uitgangspunten voor een goed functionerend kantoor'. Daarin zijn vijf kwaliteitsaspecten van de notariële praktijk benoemd die onderwerp zijn van de toetsing en de rapportages:

- Interne organisatie
- Opdrachtproces
- Continuïteit en ontwikkeling
- Vakbekwaamheid
- Belehring

Aan ieder kwaliteitsaspect is een aantal uitgangspunten verbonden. Een aantal van die uitgangspunten komt tijdens de toetsing aan de orde, afhankelijk van de aangetroffen praktijk. Er wordt niet met een afvinklijst gewerkt. De auditor kiest op basis van professionele herkenning van de praktijk de onderwerpen die getoetst en besproken worden.

Onderwerp van de toetsing is het kantoor en de daar aan verbonden kandidaat-/toegevoegd-/notarissen. Conclusies, aanbevelingen en eventuele verbeterpunten betreffen het kantoor.

3- Het auditproces in het kort

Vooraf:

- Kantoor en auditor ontvangen een aankondiging. In de aankondiging staan de aandachtspunten; de positieve punten en (vanaf 2019), indien aan de orde het verbetertraject en het verloop daarvan. Vanaf 2019 wordt daar ook aanvullende informatie die relevant is voor de auditor aan toegevoegd.
- Een beknopte vragenlijst (maximaal 1 A4) wordt toegestuurd. Gevraagd wordt naar de ontwikkelingen in de praktijk over de afgelopen jaren, de toekomstambitie. In feite is het een korte zelfevaluatie. Enkele vragen knopen bij de actualiteit aan. Ook wordt naar een leerzaam dossier gevraagd. Er worden geen cijfers of financiële gegevens opgevraagd. De vragenlijst biedt aanknopingspunten voor de toetsing.
- De auditor raadpleegt openbare bronnen (m.n. internet), de website van het kantoor, het register voor het notariaat.
- De KNB verschaft vooraf bij uitzondering aanvullende informatie. Zijn bij de KNB zaken bekend waardoor een toetsing mogelijk problematisch is dan wordt gekozen voor uitstel.

De toetsing:

- De toetsing neemt een dag in beslag en wordt uitgevoerd door een auditor en een assistent.
- Alleen de 'grote kantoren' en notariaten waar meer dan 9 (ka)(toe)- notarissen bij zijn aangesloten worden door 2 auditoren getoetst.

Een auditor maakt zelf vooraf een auditplan, zo gericht mogelijk op de betreffende praktijk, met daarin altijd de volgende elementen:

- Een beginesprek met de notaris(sen). Aan de orde komen o.a. de staat van de praktijk, ontwikkelingen, toekomst, bijzonderheden
- Gesprekken met medewerkers en behandelaars, verdeeld over de dag
- Dossieronderzoek
- Eindgesprek

Tijdens de toetsing komen de vijf kwaliteitsaspecten aan de orde. Sommige aspecten vragen in een bepaalde praktijk meer aandacht dan andere. De uitgangspunten leggen de kwaliteitslat opzettelijk hoog.

Integriteit en ethiek komen vaak aan de orde in relatie tot een specifiek dossier, maar regelmatig ook al aan het begin van de dag.

De auditor onderzoekt voor welke vraagstukken het kantoor zich gesteld ziet en

waar mogelijkheden tot verbetering liggen. Die verbetering kan in het opdrachtproces zitten, maar bijvoorbeeld ook in de wijze waarop de communicatie in het kantoor verloopt, of kennis wordt gedeeld. Soms benoemt de auditor zaken die verbeterd moeten worden om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Accenten in de toetsing worden bepaald door de kwesties die het kantoor via de vragenlijst inbrengt, maar ook door de actualiteit, soms doordat een thema wordt gekozen, en door de professionele indruk van de praktijk. De toetsing onderzoekt de structuur, het is geen zoektocht naar incidenten. Vanuit de KNB worden jaarlijks een of twee actuele thema's op alle kantoren aan de orde gesteld.

Rapportage:

Een beknopte, beschrijvende rapportage wordt opgesteld, met enkele vaste onderdelen:

- Een kantoorcarakteristiek op de eerste pagina
- De ontwikkeling rond de aandachtspunten, positieve punten en eventueel het verbetertraject van de vorige toetsing
- de vijf kwaliteitsaspecten, met indien aan de orde aanbevelingen of tips:
- lijstje ingeziene dossiers
- opmerkingen n.a.v. de dossiers
- gesprek over bijzonder dossier
- eindgesprek
- positieve- en aandachtspunten
- indien aan de orde verbetertraject en termijn

De rapportages zijn onderling niet zodanig vergelijkbaar, in de zin dat ze statistiek zouden opleveren.

Alle rapportages worden gelezen en indien aan de orde in overleg met de auditor aangepast.

Over verbetertrajecten is altijd overleg tussen auditor en auditbureau.

Opvolging-mogelijk vervolg:

- een verbetertraject wordt doorgaans schriftelijk afgehandeld. Dat is afhankelijk van de inschatting van de auditor. Het gaat dan om relatief eenvoudige (proces)verbeteringen, een rectificatie of anderszins
- Verbetertrajecten die op een kantoor meer aandacht en menskracht vragen worden afgerond met een heraudit.
- Wordt klachtwaardig handelen vermoed dan kan de auditor in overleg met het auditbureau adviseren een 'nadere toetsing' uit te voeren. In de nadere toetsing onderzoekt een team auditoren dat vermoeden. De 'nadere toetsing' is gereguleerd. Het bestuur besluit over uitvoering daarvan.
- Op basis van een dossier kan de KNB een klacht indienen, dat is ook wel gebeurd.
- Op een aantal kantoren wordt eerder dan de gebruikelijk (nu ongeveer 3,5 jaar) een toetsing uitgevoerd.

4- Convenant KNB/BFT & overleg

- In (onderzoekende en concrete) uitvoering en verdere ontwikkeling is de uitwisseling van gegevens met het BFT in het kader van het convenant. In een kwartaaloverleg ('werkvloer') is het afgelopen twee jaar in toenemende mate en detail informeel kennis gedeeld. Op basis daarvan wordt een toetsing soms

later uitgevoerd, of stelt het BFT een onderzoek uit. Zaken worden dus wel besproken, maar het is geen dossieropbouw. Er kleven vraagstukken aan of, hoe en waar verslag kan worden gelegd. Het is zoeken naar mogelijkheden. Steeds vaker weten KNB en BFT elkaar te vinden.

- De lijst met door de KNB te toetsen kantoren wordt eveneens informeel besproken met het BFT. Op basis daarvan kan een toetsing worden uitgesteld, bijvoorbeeld wanneer het BFT juist een onderzoek doet of heeft ingepland.
- Tijdens het overleg komen mogelijk in te dienen klachten door het BFT en onderzoeken aan de orde.

Bijlage 4: De financiële verordening

Versie 15 oktober 2018 CONCEPT

De ledenraad van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie KNB;

Overwegende dat het gewenst is voorschriften vast te stellen ten aanzien van de wijze waarop de kantoor- en privé-administratie moeten worden ingericht, bijgehouden en bewaard;

Gelet op artikel 23 lid 3, 24 lid 3, 25 lid 7 en artikel 61 lid 2 Wet op het notarisambt (Wna);

Gezien het ontwerp van het Bestuur met bijbehorende toelichting;

Gelet op het advies van het Bureau Financieel Toezicht ;

Gelet op de adviezen van de Kamers voor het notariaat;

Gelet op de adviezen van de Ringen;

Stelt de navolgende Verordening vast:

I Definities / Financiële kernbegrippen

ARTIKEL 1 Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

1. Bijzondere rekening: de bankrekening voor derdengelden genoemd in artikel 25 van de Wna
2. Derdengelden: gelden die aan de notaris in verband met zijn werkzaamheden als zodanig ten behoeve van derden worden toevertrouwd
3. Kantoor: alle organisatievormen waarin een notaris zijn werkzaamheden heeft georganiseerd
4. Bureau: het Bureau Financieel Toezicht

5. Bewaringspositie: de op bijzondere rekening dan wel P/A-bankrekeningen of "inzake"-bankrekeningen aanwezige derdengelden minus de vorderingen van derden
6. Liquiditeitspositie: het vermogen van het kantoor om tijdig en volledig haar kortlopende schulden te voldoen
7. Solvabiliteitspositie: het eigen vermogen van het kantoor op enig moment, te vermeerderen met het totaal van (ten behoeve van alle kantoorcrediteuren) achtergestelde leningen
8. Administratie: het geheel van handelingen dat gericht is op het systematisch verzamelen, vastleggen en verstrekken van informatie van het kantoor ten behoeve van het besturen en doen functioneren ervan en ten behoeve van de verantwoordingen die daarover moeten worden afgelegd

II Financiële gedragsregels

ARTIKEL 2 Derdengelden

Derdengelden dienen te allen tijde ten volle op de bijzondere rekening in geldmiddelen aanwezig te zijn.

Artikel 25 Wna bepaalt dat gelden die aan de notaris ten behoeve van derden worden toevertrouwd, op de bijzondere rekening worden gestort. De notaris zal er voor moeten zorgen dat deze ten volle in geldmiddelen aanwezig zijn.

Artikel 23 lid 1 Wna geeft aan dat het de notaris verboden is, rechtstreeks of middellijk, handelingen te verrichten waarvan hij redelijkerwijs moet verwachten dat zij ertoe kunnen leiden, dat hij te eniger tijd niet zal kunnen voldoen aan zijn financiële verplichtingen. Deze verplichting en de in artikel 2 van de Verordening Beroeps- en gedragsregels 2011 neergelegde integere beroepsuitoefening, leiden er toe dat de notaris verplicht is gelden van derden te allen tijde ten volle in geldmiddelen beschikbaar te hebben. De notaris dient er onmiddellijk en zonder enige beperking over te kunnen beschikken.

Deze derdengelden kunnen aanwezig zijn op de bijzondere bankrekening dan wel op afgezonderde bankrekeningen op naam van cliënten, de P/A bankrekeningen en "inzake" bankrekeningen. De status van de bijzondere bankrekening moet zijn vastgelegd in de overeenkomst met de bankinstelling.

In de Regeling op het notarisambt zijn nadere regels gesteld omtrent de wijze van berekening en uitkering van de rente van de op de bijzondere rekening gestorte gelden.

Er zal een regeling worden opgesteld hoe notarissen om moeten gaan met gelden van onbekende rechthebbenden en onder welke voorwaarden die gelden in de consignatiekas mogen worden gestort.

ARTIKEL 3 Positieve bewaring

De bewaringspositie van de notaris moet te allen tijde positief zijn.

Vorderingen van derden zijn de cliëntenschulden (waaronder de Belastingdienst betreffende de overdrachtsbelasting) van het notariskantoor uit hoofde van de aan de notaris toevertrouwde gelden (credit op de balans). Ook dient de aan cliënten verschuldigde rente aan de cliëntenschulden te worden toegevoegd. In de Regeling op het notarisambt zijn nadere regels gesteld omtrent de wijze van berekening en uitkering van de rente van de op de bijzondere rekening gestorte gelden

Vorderingen op cliënten, zoals negatieve rente, maken onderdeel uit van de bewaringspositie.

Op grond van artikel 25 Wna zullen de derdengelden gestort moeten zijn op een of meer bijzondere rekeningen. Alvorens over te gaan tot overboeking van een bijzondere rekening naar de (kantoor)rekening van de notaris van het aan hem zelf toekomende, zal de notaris moeten vaststellen dat zijn bewaringspositie toereikend is. Dat hieraan is voldaan moet blijken uit de administratie.

ARTIKEL 4 Financiële soliditeit

De notaris moet zowel zakelijk als in privé voldoende financieel solide zijn. Daaronder wordt begrepen dat hij alle te betalen kortlopende schulden, zowel zakelijk als privé, tijdig kan betalen, waardoor de continuïteit in voldoende mate is gewaarborgd.

De financiële soliditeit van een notaris dient als waarborg voor de voortzetting van de notariële praktijk en als waarborg voor de bij het notariskantoor aanwezige gelden van cliënten. Tot de kortlopende schulden behoren bijvoorbeeld het verschuldigde kadastraal tarief, premies voor verzekeringen en pensioenen, belastingschulden (ook al is de aanslag nog niet opgelegd) en hypotheekrente.

ARTIKEL 5 Positieve liquiditeit

De liquiditeitspositie van het kantoor dient te allen tijde positief te zijn.

Vorderingen op alsmede schulden aan de notaris en/of aan de notaris verbonden entiteiten dienen bij de berekening van de liquiditeit buiten beschouwing te blijven. Een zeker overschot in de liquiditeit is gewenst.

De liquiditeitspositie wordt weergegeven in de vorm van werkkapitaal. Werkkapitaal wordt gedefinieerd als het saldo van de som van onderhanden werk, kortlopende vorderingen en liquide middelen, verminderd met het totaal van de kortlopende schulden (inclusief het opgenomen deel van het rekening courantkrediet).

Tot de kortlopende schulden behoren bijvoorbeeld het verschuldigde kadastraal tarief, de premies voor verzekeringen en pensioenen, belastingschulden (ook al is de aanslag nog niet opgelegd) en de te betalen (hypotheek)rente en in het boekjaar te verrichten aflossingen.

De liquiditeitspositie wordt ook vaak in de vorm van ratio's weergegeven. Hierbij is te onderscheiden een liquiditeitspositie rekening houdend met de zogenaamde vlottende activa in de vorm van een zogenaamde current ratio alsmede een liquiditeitsratio op korte termijn, waarbij de verhouding tussen de aanwezige geldmiddelen (inclusief de bewaringspositie) ten opzichte van de kortlopende schulden wordt weergegeven. Met name laatstgenoemde ratio is van belang voor de continuïteitsveronderstelling van het kantoor.

Derdengelden mogen gezien de aard van de bijzondere rekening van artikel 25 Wna niet als zekerheid dienen voor de verstrekte kredieten. Wel kunnen bestanddelen van het kantoorvermogen en/of privévermogen van de notaris als zekerheid dienen voor een kredietfaciliteit ter financiering van het kantoor.

Ook privé dient de liquiditeitspositie van de notaris vastgesteld te worden. Tezamen met (zijn aandeel in de) liquiditeitspositie van het kantoor moet de totale liquiditeitspositie positief zijn. Ook hier is een zeker overschot gewenst.

ARTIKEL 6 Positieve solvabiliteit

De solvabiliteit van het kantoor dient te allen tijde positief te zijn.

Vorderingen op alsmede schulden aan de notaris en/of aan de notaris verbonden entiteiten dienen bij de berekening van de solvabiliteit te worden meegenomen.

Solvabiliteit wordt vaak in de vorm van een verhoudingsgetal weergegeven. De solvabiliteitsratio is de verhouding tussen het garantievermogen van het notariskantoor (som van het eigen vermogen en de achtergestelde leningen) ten opzichte van het totale vermogen (totaal creditzijde van de balans) van het kantoor.

Een voldoende solvabiliteit is een waarborg voor de continuïteit van het kantoor.

Onder de veronderstelling van continuïteit van het notariskantoor wordt normaliter voor de materiële activa de het kostprijsmodel of het actuele waardemodel gehanteerd. Daarbij worden conform titel 9 van boek 2 BW algemene bedrijfseconomisch aanvaardbare waarderingsgrondslagen toegepast. Indien deze veronderstelling vervalt, is de liquidatiewaarde van de activa het uitgangspunt.

ARTIKEL 7 Betalingen in contanten

Betalingen in contanten aan of door de notaris boven het bedrag dat is genoemd in het uitvoeringsbesluit Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme zijn niet toegestaan.

Voorheen was door het bestuur in een apart reglement (het Reglement contanten) het bedrag vastgesteld dat ingevolge artikel 12 van de Verordening beroeps- en gedragsregels 2011 niet aan of door de notaris in contanten betaald mocht worden. In dit artikel wordt aansluiting gezocht bij het bedrag dat in de WWFT is genoemd als objectieve indicator voor de meldingsplicht (op dit moment € 15.000/*straks* € 10.000). Op deze manier lopen de bedragen altijd synchroon en kan er geen verwarring ontstaan over welke bedragen voor welke regeling van toepassing zijn.

Het verbod geldt zowel voor het uitbetalen als voor het aannemen van contanten. Zo geldt ook de meldingsplicht in de WWFT eveneens voor zowel het aannemen als het uitbetalen van contanten, geformuleerd als 'transacties', betaald aan of betaald door tussenkomst 'van de beroepsbeoefenaar'.

Overigens blijft voor de notarispraktijk als uitgangspunt gelden dat geldbewegingen bancaire plaats vinden en dat iedere aanname of uitbetaling van contanten zoveel mogelijk wordt vermeden vanwege de hiermee verband houdende overige risico's (diefstal, vals geld e.d.).

Een storting in contanten op de bankrekening van de notaris wordt ook aangemerkt als een betaling in contanten. Deze regel verbiedt de notaris niet gelden te accepteren die boven het grensbedrag contant op zijn bankrekening zijn gestort. Dat betekent dat de notaris de gelden niet hoeft terug te storten. Op grond van de WWFT moet deze handeling wel worden gemeld als het om € 15.000/ (*straks* € 10.000) of meer gaat.

ARTIKEL 8 in depot houden van gelden

Een notaris mag uitsluitend gelden in depot nemen indien daar een aan hem, in dat verband, opgedragen dienst ten grondslag ligt.

Basis hiervoor is artikel 25 Wna. Het depot zal moeten worden bewaard op de bijzondere rekening van de notaris. Cliënten verwerven zich daarmee de positie van separatist. De bijzondere rekening is uitsluitend bestemd voor gelden, die de notaris in verband met zijn werkzaamheden als zodanig onder zich neemt.

III Administratie kantoor

Het hoofdstuk administratie is gebaseerd op artikel 24 lid 3 Wna dat bepaalt dat bij verordening voorschriften kunnen worden gesteld ten aanzien van de wijze waarop de kantoor- en de privé-administratie moeten worden ingericht, bijgehouden en bewaard. Dit hoofdstuk gaat uitsluitend over de kantooradministratie. Met het begrip administratie wordt het ruime begrip administratieve organisatie en stelsel van interne beheersing (AO/IB) van het notariskantoor bedoeld. In hoofdstuk IV wordt de wijze waarop de privé-administratie moet worden ingericht, bijgehouden en bewaard nader geregeld.

ARTIKEL 9 Toereikende kantooradministratie

De notaris dient zorg te dragen voor een toereikende kantooradministratie.

Het doel van een toereikende administratie is: het vergroten van de zekerheid omtrent de betrouwbaarheid van de informatie van het notariskantoor alsmede het verhogen van de productiviteit en effectiviteit van de bedrijfsprocessen en de naleving van relevante regelgeving.

De notaris dient zorg te dragen voor een toereikend en tijdig geheel aan management informatie over de notariële praktijk. De omvang, mate van gedetailleerdheid en frequentie kan mede afhankelijk zijn van de grootte van het kantoor. Belangrijk is dat de (management)informatie toereikend (voldoende / kwantitatief), geschikt (kwalitatief), relevant en betrouwbaar, juist tijdig en volledig) is met als doel de notaris en medewerkers van het kantoor te voorzien in informatie van belang voor het (strategisch) beleid van het kantoor en voor de uitvoering van, sturing van en controle op de operationele taken. Voorbeelden van relevante informatie voor kantoren zijn de periodieke overzichten (jaar, kwartaal en maand) over: de bewaring, de liquiditeit, de balans, de resultatenrekening, debiteuren, crediteuren en het overzicht zakenadministratie. Ook niet financiële informatie kan relevant zijn. Te denken valt aan een overzicht over de werkvoorraad gedurende de komende maanden en een overzicht van de aantallen gepasseerde akten.

Op de bewaring van de (financiële) administratieve bescheiden en gegevensdragers is de Archiefwet van toepassing, dit geldt ook voor de elektronische gegevensbestanden.

ARTIKEL 10 Toereikende zaken- en dossieradministratie

De notaris dient een zaken-/dossieradministratie en een financiële (sub)administratie te voeren die compleet en in voldoende mate gedetailleerd zijn, opdat op elk moment de financiële rechten op en de verplichtingen aan cliënten en de voortgang van de in behandeling genomen opdrachten blijkt.

Dit artikel heeft ook betrekking op de zaken- en dossier. De notaris dient in verband met de rechten van degenen die gelden op de bijzondere rekening(en) hebben gestort er voor zorg te dragen dat te allen tijde kan worden vastgesteld tot welk bedrag de rechthebbende gerechtigd is.

De zaken-/dossieradministratie dient een continue en actueel inzicht te geven in de status van de ontvangen opdrachten. Ten minste dient uit deze administratie te blijken: datum aanvang van de opdracht, aard van de zaak, naam behandelaar, herkomst en datum /van ontvangst en betaling van gelden, bestede tijd en datum afronding opdracht, nota's van afrekening en declaraties. De bestede tijd volgt uit een per opdracht gespecificeerde urenregistratie.

Saldering van vorderingen en schulden van afzonderlijke dossiers is ten aanzien van de bepaling van de bewaringspositie niet toegestaan. Dit geldt ook ten aanzien van de overdrachtsbelasting per dossier.

ARTIKEL 11 Verslaggeving aan het bureau

Verslaggeving aan het Bureau geschiedt door middel van een door het Bureau beschikbaar gestelde elektronische toepassing en volgens een aangewezen wijze.

In artikel 24 lid 4 Wna is bepaald dat de verslaggeving van de financiële jaarstukken van het kantoor en van privé geschiedt binnen vier maanden na afloop van het boekjaar. Bij bijzondere omstandigheden kan deze termijn op schriftelijk gemotiveerd verzoek van de notaris door het Bureau voor ten hoogste twee maanden worden verlengd. Voor andere periodieke informatie, zoals kwartaal- en /of maandinformatie, wordt een afzonderlijke termijn vastgesteld. De verslaggeving betreft naast het kantoor ook de privésituatie van de notaris.

In de Regeling op het notarisambt zijn nadere regels gesteld ten aanzien van de verslaggeving aan het Bureau Financieel Toezicht.

ARTIKEL 12 Automatisering

De automatisering bij het notariskantoor dient zodanig te zijn opgezet en worden gehandhaafd dat op adequate wijze aandacht wordt besteed aan de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en de vertrouwelijkheid van de opgeslagen (cliënt)gegevens.

Dit betekent aandacht voor belangrijke general controls (algemene maatregelen van AO/IB met betrekking tot de automatisering) in het automatiseringssysteem van het notariskantoor. Ook zijn de in de software aanwezige application controls (ingebouwde controlemaatregelen in de software) en user controls (door de medewerkers te verrichten controlewerkzaamheden) belangrijk.

Vastgesteld zal moeten worden dat het geheel van maatregelen toereikend is. Belangrijk is dat er een goede overeenkomst (SLA of te wel Service Level Agreement) is tussen het notariskantoor en de automatiseerder. Specifiek bij vergaande dienstverlening door de automatiseerder zoals het gehele gegevensbeheer geschiedt extern "in the cloud werken" dienen verdergaande maatregelen getroffen te worden zoals afspraken over het gegevensbeheer en de vertrouwelijkheid ervan. Geadviseerd wordt om de SLA zo nodig op deze punten aan te passen maar ook om jaarlijks van een IT auditor van de automatiseerder een 3402 type 2 verklaring op te vragen, waarin een oordeel wordt gegeven over de opzet, het bestaan en de werking (van een deel) van het automatiseringssysteem.

ARTIKEL 13 Directe vastlegging financiële feiten

Van iedere opdracht dienen de financiële feiten te worden vastgelegd in de financiële (sub)administratie(s) teneinde de financiële rechten en verplichtingen te kennen. Periodiek, ten minste per kwartaal (aansluitend met de gegevensverstrekking aan het bureau), dient afstemming plaats te vinden van deze registratie met de in artikel 11 genoemde zaken-/dossieradministratie.

De afstemming tussen de zaken-/dossieradministratie en de financiële administratie als middel van interne controle - en met de dossiers - dient ten minste per kwartaal te geschieden. Om de voortgang en afloop per zaak op eenvoudige wijze te kunnen vaststellen, dienen bij voorkeur per zaak de financiële rechten en verplichtingen uit het geldverkeer met cliënten op een afzonderlijke rekening in een sub administratie (de zakenadministratie) te worden vastgelegd. De dossieradministratie geeft een inzicht in de actuele status van de in behandeling zijnde opdrachten en omvat ook de aanwezig dossiers (fysiek en/of elektronisch).

ARTIKEL 14 Ontvangst en beheer van gelden

1. Gelden waarvoor in de akten wordt gekwiteerd dienen voorafgaand aan het passeren ter beschikking van de notaris te staan.
2. De notaris dient er voor te zorgen dat intern maatregelen worden genomen die waarborgen dat de gelden waarvoor in de te passeren akten wordt gekwiteerd te zijner beschikking staan dan wel zich er van te vergewissen dat deze zijn voldaan door de rechthebbenden.

3. De administratie dient zodanig te zijn dat de notaris zorg kan dragen voor een zorgvuldige bewaring van cliëntengelden en voor een juiste en tijdige door-/terugbetaling van de aan hem toevertrouwde gelden of andere geldswaarden.

Voor de vaststelling door de notaris of op het moment van passeren van de akten alle gelden te zijner beschikking staan, kan bijvoorbeeld gewerkt worden met een zogenaamde 'kasstaat' (ook wel controlestaat of vierkantstelling genoemd).

Wanneer de koopsom, bij uitzondering, niet via de notaris wordt voldaan, hetgeen bijvoorbeeld bij een aandelentransactie tussen B.V.'s binnen een concern het geval kan zijn, dient de notaris zich ervan te vergewissen dat de in de akte verleende kwijting voor de koopsom terecht wordt verleend.

ARTIKEL 15 Uitbetaling van gelden en betalingsorganisatie

1. Uitbetaling van gelden vindt slechts plaats nadat de notaris door middel van de vereiste recherches heeft vastgesteld dat hiervoor geen belemmeringen zijn.
2. Uitbetaling van gelden vindt uitsluitend plaats aan de rechthebbende, tenzij er gegronde redenen zijn om hiervan af te wijken.
3. De notaris dient zijn betalingsorganisatie – ongeacht de wijze van betaling – zodanig in te richten en te handhaven opdat voldaan wordt aan het gestelde in artikel 25 Wna.

Het eerste lid verwijst naar de controle van de bepalingen uit de beleidsregel tijdstip uitbetaling van gelden en het tweede lid verwijst naar hetgeen is opgenomen in het reglement beperking uitbetaling derdengelden (BUD). Deze regelingen kunnen gelijktijdig met de inwerkingtreding van deze verordening daarom komen te vervallen.

Ter waarborging van een juist beheer van gelden, juist ook van de gelden die gestort zijn op de bijzondere rekening(en) van artikel 25 Wna, dienen toereikende procedures en maatregelen van interne controle rond het betalingsverkeer te worden opgezet.

De tekeningsbevoegdheid voor betalingen is in beginsel voorbehouden aan de (toegevoegd) notaris. Hierbij is uitgangspunt dat in het kader van de zorgvuldigheid bij het verrichten van een betaling naast de notaris een andere (toegevoegd) notaris of – indien niet aanwezig – een kandidaat-notaris de betalingsopdrachten op juistheid controleert. Indien uit praktische overwegingen andere personen binnen het kantoor betalingsbevoegdheid moeten hebben, brengt de zorgvuldigheid mee dat de betalingsopdrachten door ten minste twee personen worden geautoriseerd of gefiatteerd. Ten minste een van hen zal niet belast mogen zijn met de financiële administratie. Opgemerkt wordt dat deze procedure ook geldt ten aanzien van P/A bankrekeningen en "inzake" bankrekeningen.

In de praktijk vindt het betalingsverkeer plaats door twee medewerkers die tezamen, maar ieder slechts voor één deel, betalingsbevoegd zijn. Dit kan bijvoorbeeld worden gerealiseerd door middel van een 2-passenbetalingssysteem met gescheiden bevoegdheden per pas.

ARTIKEL 16 Urenregistratie

De notaris dient er voor te zorgen dat intern maatregelen worden genomen die waarborgen dat ten minste de door de behandelaar aan de opdracht bestede uren – voor zover het opdrachten die op tijdsbasis zijn overeengekomen -worden vastgelegd.

Doel van een urenregistratie per zaak is om de materiële juistheid van de declaratie te kunnen vaststellen indien op uurbasis wordt gedeclareerd. Een urenregistratie is verder mede van belang met het oog op artikel 55 Wna en het bepalen van de kostprijs.

Naast het vastleggen van de bestede uren kunnen in een zaken- en dossieradministratie (onderhanden opdrachten) ook de verschotten, opslagen voor kantoorkosten, directe reiskosten, e.d. worden vastgelegd.

ARTIKEL 17 Juistheid uitgaande declaraties en nota's

De notaris dient er voor te zorgen dat interne boekhoudkundige maatregelen zijn genomen, die waarborgen dat de uitgaande declaraties en nota's zijn gecontroleerd op rekenkundige juistheid, juiste tarieftoepassing, leges en eventuele prijsafspraken.

De controle op de rekenkundige juistheid en juiste tarief toepassing (conform binnen het kantoor dan wel met de cliënt gemaakte afspraken) van de declaraties dient bij voorkeur door middel van parafering op de (concept)declaratie zichtbaar te worden gemaakt, tenzij hierin is voorzien door voorgeprogrammeerde maatregelen van interne controle in het geautomatiseerde systeem van gegevensverwerking. De met deze controle belaste medewerker dient bij voorkeur iemand te zijn die niet de zaak heeft behandeld. In de praktijk zal deze taak worden opgedragen aan diegene die belast is met de dossierbehandeling dan wel door de passerende notaris zelf.

Hoofdstuk IV privéadministratie

ARTIKEL 18 Archivering privébescheiden

De notaris dient de financiële privé-bescheiden op een toereikende wijze te archiveren dit in verband met de verplichting tot jaarlijkse opstelling van privévermogen en inkomen.

Evenals de rechten en verplichtingen van het kantoor dient de notaris te allen tijde zijn privé-rechten en -verplichtingen te kennen. De notaris mag geen handelingen verrichten waarvan hij (zie artikel 23 lid 1 Wna) redelijkerwijs moet verwachten dat hij als gevolg daarvan niet meer zal kunnen voldoen aan zijn financiële verplichtingen. Doel van dit artikel is om de financiële privébescheiden (zoals bankafschriften, belastingaangiften en

eigendomsbewijzen) op een gestructureerde wijze te archiveren, zodat jaarlijks een opstelling van het privévermogen en van het inkomen kan worden vervaardigd en dat tevens de ontwikkeling van het privévermogen kan worden gevolgd.

Onder het privévermogen van de notaris wordt tevens begrepen het vermogen van een gemeenschap van goederen, waarin de notaris is gehuwd of die als gevolg van geregistreerd partnerschap is ontstaan. Ook aandelen in gezamenlijke vermogensbestanddelen vallen onder het privévermogen alsmede vorderingen of schulden die voortvloeien uit een door de notaris bij huwelijkse voorwaarden aangegaan verrekenbeding.

ARTIKEL 19: Verslaggeving aan het Bureau

Verslaggeving aan het Bureau geschiedt door middel van een door het Bureau beschikbaar gestelde elektronische toepassing.

In artikel 24 lid 4 Wna is bepaald dat de verslaggeving van de financiële jaarstukken kantoor en privé geschiedt binnen vier maanden na afloop van het boekjaar. In de Regeling op het notarisambt zijn bepalingen opgenomen omtrent de verslaggeving aan het Bureau en de eisen voor de accountantsverklaring of mededeling.

ARTIKEL 20 Nadere regelgeving bestuur

Het bestuur van de KNB is bevoegd om met betrekking tot de in deze verordening behandelde onderwerpen nadere regels te geven. Over het ontwerp daarvan wordt de ledenraad geraadpleegd. De regels worden zo spoedig mogelijk na vaststelling ter kennis van het Ministerie van Veiligheid en Justitie gebracht.

De aan het bestuur verleende bevoegdheid nadere regels vast te stellen is gebaseerd op artikel 89 lid 5 Wna.

ARTIKEL 21 Naam

Deze verordening wordt aangehaald als Financiële Verordening.

Bijlage 5: Reactie BFT op concept financiële verordening

AAN DE LEDEN VAN DE WERKGROEP KNB-BFT

Datum : 25 juli 2018

Betreft : Reactie BFT op concept Financiële Verordening (versie 6 juni 2018)

I. Inleiding

Op 12 maart 2018 hebben de besturen van het BFT en de KNB een gezamenlijke werkgroep ingesteld. Deze werkgroep heeft o.a. als opdracht meegekregen zich te buigen over de mogelijkheid van een “principle based” Financiële Verordening (FV), met dien verstande dat de uitgangspunten rond financiën zoveel mogelijk eenduidig moeten zijn en voldoende ankerpunten moeten worden geboden voor goed toezicht, en wel zodanig dat deze van tijd tot tijd in een dynamisch proces tussen het BFT en de KNB bijgesteld kunnen worden. Hierbij speelt de handhaafbaarheid van de bepalingen een belangrijke rol.

Het opstellen van een FV dient bij te dragen aan een beperking van de administratieve lasten. Hierbij zijn tevens van belang eenheid van regelgeving en inhoudelijke juistheid van regelgeving.

Het BFT heeft een concept Financiële Verordening (versie van 6-6-2018) ontvangen. Helderheid en eenduidigheid van de verordening is van belang voor degene op wie de FV van toepassing is, dan wel voor degene die zich voor zijn werkzaamheden baseert op de FV. Voor zowel notarissen, accountants, boekhouders etc., als ook voor het BFT moet voldoende duidelijk zijn welke normen gesteld zijn en voldoende handhaafbaar zijn.

II. Wettelijke basis verordening en doelstellingen

Basis voor de concept FV is artikel 24, lid 3 Wet op notarisambt (Wna), net zoals bij de Administratieverordening. Zowel bij de huidige Administratieverordening als bij de concept FV kan slechts worden ingegaan op het vaststellen van voorschriften ten aanzien van de wijze waarop de kantoor- en privé-administratie moeten worden ingericht, bijgehouden en bewaard.

Voor de verordening is nog van belang dat er de Regeling op het notarisambt (Rna) is, die nadere regels geeft over o.a. de wijze van indiening en de inhoud van het verslag en van de verklaring respectievelijk mededeling (van een accountant), bedoeld in artikel 24, vierde lid, Wna, alsmede de inhoud en wijze van indiening van overige gegevens aan het Bureau. Tevens is het Reglement Verslagstaten, dat gebaseerd is op de huidige Administratieverordening, voor een adequaat toezicht van het BFT van belang.

De huidige Administratieverordening heeft, zoals in de bijbehorende toelichting van 13 september 2000 is aangegeven, tot doel:

- te bevorderen dat de financiële administratie zo wordt ingericht en bijgehouden dat daaruit te allen tijde de rechten en verplichtingen van de notaris kunnen worden gekend;
- te bevorderen dat financiële risico's voor de cliëntengelden en/of met betrekking tot de continuïteit van de notariële praktijk tijdig worden onderkend en door administratieve

maatregelen worden beperkt en beheerst. Deze financiële risico's kunnen voortkomen zowel uit de notariële praktijk als uit de privé-situatie;

- te bevorderen dat de wijze van inrichting en het bijhouden van de administratie bij een onderzoek van de jaarstukken door een accountant ten minste zal leiden tot een beoordelingsverklaring met een goedkeurende strekking;
- te bevorderen dat de wijze van inrichting en het bijhouden van de administratie een onderzoek door het Bureau Financieel Toezicht (BFT) met goed gevolg kan doorstaan;
- het bevorderen van de uniformiteit in de wijze van inrichting en het bijhouden van de financiële administratie in notariskantoren.

III. Reactie in hoofdlijnen

Onderdeel van de taakopdracht van de werkgroep was om een eenvoudige regeling op te stellen, met daarin opgenomen verschillende financiële begrippen en normen. In de concept FV is invulling gegeven aan de overzichtelijkheid van de bepalingen. Het BFT ziet dat stappen gezet zijn om tot een eenvoudige en eenduidige regeling te komen. Dank daarvoor!

Ten aanzien van deze conceptversie van de FV ziet het BFT dat het nog niet volledig gereed is. Het BFT heeft gezien zijn specifieke financiële werkzaamheden nog de volgende vragen/suggesties:

1. Wettelijke basis

Voor elke verordening geldt dat de bepalingen die daarin zijn opgenomen een wettelijke basis hebben. Dit geldt tevens voor de FV. Deze wettelijke basis ligt in ieder geval in artikel 24, lid 3 Wna (huidige Administratieverordening), maar ook in artikel 25 lid 7 Wna en artikel 61 lid 2 Wna.

Het is van belang dat de verwijzingen naar reglementen of verordeningen juist zijn. Het BFT heeft hierbij de volgende vragen;

- Het Reglement Verslagstaten 2010 is gebaseerd op de Administratieverordening. Deze regeling (en de toelichting hiervan) is van belang voor een juiste indiening van financiële gegevens en het daarop gebaseerde financiële toezicht van het BFT. Het BFT vraagt zich af wat de status van het Reglement Verslagstaten bij de concept FV is?
- Een ander voorbeeld is artikel 7 FV, waar wordt verwezen naar een bepaling van het Reglement contanten. De basis ligt hiervoor echter in de Verordening Beroeps- en Gedragsregels. Het BFT vraagt zich af of in een verordening naar een verordening kan worden verwezen?

FV ter vervanging van de Administratieverordening?

Bij het lezen van de FV vraagt het BFT zich af of deze concept FV een aparte verordening is of dat hiermee de Administratieverordening dient te worden vervangen. Deze laatste dient dan te worden ingetrokken. Dit leest het BFT niet terug in de concept FV. Een transponeringstabel, een overzicht van de wijzigingen van o.a. de Administratieverordening naar de FV, zou hierbij wenselijk zijn.

Doelstellingen

Uitgangspunt voor een nieuwe FV is, dat de doelstellingen zoals bijvoorbeeld genoemd in Administratieverordening, duidelijk zijn. Zo is de doelstelling uit de Administratieverordening "het tijdig onderkennen van financiële risico's en het beperken en beheersen hierdoor van

administratieve maatregelen” van belang voor de bepalingen omtrent de bewaringspositie, liquiditeits- en solvabiliteitspositie. Gelden de huidige doelstellingen ook voor de FV?

2. Eenvoudig, eenduidig en volledig

Ten behoeve van de overzichtelijkheid voor het notariaat en het BFT was de wens om alle financiële regelingen in één regeling op te nemen. De huidige Administratieverordening zou dan in deze FV worden opgenomen. Ook zouden alle andere regelingen (reglementen/beleidsregels van de KNB) waarin financiële bepalingen zijn opgenomen, hierin worden opgenomen. Ten aanzien van de volledigheid heeft het BFT nog de volgende vragen:

- Zoals eerder aangegeven is de vraag wat de status van het Reglement Verslagstaten is in verhouding tot de FV?
- In de FV kan het BFT ook niet direct de toelichting van artikel 15 oude Verordening Beroeps- en Gedragsregels 2000 terugvinden. Hierbij biedt artikel 23 Wna niet de directe normen om te toetsen en te handhaven. Wellicht kan dit toegevoegd dan wel toegelicht worden.

3. Verlaging van de administratieve lasten

Zoals bekend is, zal de samenstellingsverklaring inzake indiening kwartaalcijfers worden afgeschaft (er dient hiervoor een wettelijke basis nodig te zijn). Hiermee worden de administratieve lasten verlaagd. In dit kader had het BFT graag in deze FV een regeling gezien, waarin het BFT kan bepalen om in bijzondere gevallen bij kantoren, waarbij de financiële soliditeit in gevaar komt, de mogelijkheid te krijgen om een dergelijke samenstellingsverklaring van een accountant bij kwartaalcijfers op te vragen.

Voor het BFT is verder niet voldoende helder welke administratieve lasten het notariaat verder nog ervaart.

Wel zouden de volgende (technische) ontwikkelingen, zoals digitalisering, bestandcontroles, het (verplicht) gebruik maken van een referentie grootboekschema (RGS) of het tot stand brengen van een taxonomie (XBRL) specifiek voor het notariaat (zodat jaarstukken en verslagstaten in elkaar geschoven zouden kunnen worden) een bijdrage hieraan kunnen leveren.

4. Financiële begrippen

Om effectief en efficiënt toezicht te kunnen houden is de indiening van jaar- en kwartaalcijfers van kantoor en privé-cijfers voor het BFT van belang. Aan de hand van juiste, tijdig en volledige financiële cijfers kan het BFT adequaat toezicht houden. Elk kwartaal worden deze gegevens door de toezichthouders van het BFT beoordeeld en in de werkoverleggen besproken.

Een interne inventarisatie van de bepalingen/definities/uitwerkingen rondom financiële begrippen in de FV heeft geleid tot de conclusie dat begrippen niet voldoende duidelijk zijn of ontbreken. Als het voor de toezichthouders van het BFT onduidelijkheden oproept, ligt het voor de hand dat dat ook geldt voor (de accountants van) de notarissen. Een aantal voorbeelden:

- Begrippen/uitwerkingen rondom de derdenrekening/bewaringspositie (bijv. betalingen vanaf derdenrekening (o.a. Kadasterkosten)) en privé-vermogen zijn niet voldoende duidelijk of ontbreken;
- De normstelling omtrent de andere financiële begrippen (zoals positieve liquiditeit/solvabiliteit) levert veel onduidelijkheid op;
- Sommige bepalingen/toelichtingen omtrent de zaken-/dossieradministratie en een financiële (sub)administratie roepen vragen op;

- Ten aanzien van de bepaling over de achtergestelde lening en het garantievermogen het volgende. De wens tot het introduceren van een dergelijke bepaling is bij het BFT al langer bekend. In de zomer van 2017 heeft het BFT dan ook zeer uitvoerig gekeken naar deze onderwerpen. Conclusie was dat het mogelijk toestaan hiervan niet goed uitvoerbaar is zonder een forse verhoging van de administratieve lasten voor zowel het notariaat als het BFT. Het bestuur heeft toen besloten de toen geldende beleidslijn ten aanzien van de berekening van de solvabiliteit te blijven volgen door achtergestelde leningen niet op te tellen bij het eigen vermogen althans niet te beschouwen als onderdeel van het garantievermogen en dat daardoor geen onderdeel uitmaakt van de berekening van de solvabiliteitsratio. Dat standpunt wordt nog steeds onderschreven, zeker nu de ervaringen van het afgelopen jaar bij de gerechtsdeurwaarders (waar een dergelijke bepaling sinds 2017 wel aanwezig is) de conclusies rond lastige uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid onderschrijven.
- Ook begrippen als actuele waarde helpen niet mee om te komen tot een financieel solide notariaat. Dit kan leiden tot interpretatieverschillen. Uitgaan van bedrijfseconomische grondslagen zou beter zijn.
- Een nadere uitwerking ten aanzien van het vierogenprincipe bij de derdengeldenrekening en beleid ten aanzien van gelden met onbekende bestemming in consignatiekas ontbreken in deze versie.

5. Toetsbaar en handhaafbaarheid

Heldere en eenduidige normen zijn van belang voor het toetsen en de handhaafbaarheid van de regels. Alleen dan kan het BFT adequaat toezicht houden. Hoewel in deze FV duidelijk stappen zijn gezet, zijn de opgenomen normen op dit moment nog niet voldoende duidelijk. Dit laat de uitleg van de huidige geformuleerde financiële begrippen zien. Voor het BFT levert dit problemen op om de regels adequaat te kunnen handhaven en het notariaat hierover duidelijk te kunnen informeren.

IV. **Conclusie**

Het BFT heeft tot taak zich periodiek een oordeel te vormen omtrent financiële risico's voor wat betreft de cliëntengelden die notarissen onder zich hebben, alsmede omtrent de continuïteit van hun praktijkvoering. Het gaat erom dat het BFT financiële problemen bij een notaris signaleert, voordat de financiële soliditeit van het kantoor/notaris verslechtert. Een slechte financiële positie tast het vertrouwen in het notariaat aan. Om hiervoor te waken zijn heldere financiële afspraken en eenduidige begrippen nodig. Om helderheid in de financiële positie van de notaris te behouden, moet deze gebaseerd zijn op betrouwbare cijfers.

Vraag is of deze concept Financiële Verordening volledig voldoet aan de verwachtingen van zowel de KNB als het BFT, zowel op het gebied van het verlichten van de administratieve lasten, de handhaafbaarheid en nog belangrijker een financieel gezond en integer notariaat.

Een alternatief zou kunnen zijn om uit te gaan van de huidige Administratieverordening en het Reglement Verslagstaten. Graag gaat het BFT met de KNB hier verder over in gesprek.

Bijlage 6: Notitie bijzonder beheer van het notariaat

Notarieel bijzonder beheer: intensieve begeleiding bij noodzakelijke kwaliteitsverbetering

Notariële kwaliteitstoetsing

De KNB heeft tot taak om de kwaliteit van de beroepsbeoefening en de vakbekwaamheid te bewaken en verder te ontwikkelen.

De KNB bevordert de kwaliteit van de praktijkuitoefening door de inzet van verschillende instrumenten. Eén daarvan is de collegiale kwaliteitstoetsing die frequent op de alle kantoren wordt uitgevoerd. In verreweg het grootste deel van de beroepsgroep wordt professioneel en gedegen gewerkt, in lijn met de notariële kernwaarden.

Soms is verbetering in een praktijk noodzakelijk en wordt als vervolg op een collegiale toetsing een verbetertraject geformuleerd dat door het kantoor moet worden uitgevoerd, in een aantal gevallen gevolgd door een heraudit. Doorgaans is daarmee de gewenste kwaliteitsverbetering gerealiseerd.

Achterblijvende praktijken

In een klein aantal gevallen blijft de kwaliteit desondanks beneden de maat. Dergelijke praktijken blijken zelfstandig niet de gewenste verbetering te kunnen realiseren. Evenmin hebben ze de stap gezet om zelf externe bijstand in te schakelen. De KNB rekent het tot haar taak om te zorgen dat ook de kwaliteit van dergelijke kantoren tot een aanvaardbaar niveau wordt verbeterd. Ook al om de mogelijkheid uit te sluiten dat de praktijk afglijdt tot klachtwaardig handelen, met alle negatieve gevolgen voor individuele klanten en de roep van de beroepsgroep die daaraan verbonden kunnen zijn.

De oorzaken van dit achterblijven kunnen divers zijn. De organisatie kan gebrekkig opgezet of uit balans zijn, de vakbekwaamheid kan beneden de maat blijven of de notaris kan de noodzakelijke capaciteiten missen om de zakelijke continuïteit van het kantoor te waarborgen. De problematiek kan zowel een persoonlijk als zakelijk karakter kennen.

De afgelopen jaren deden zich in het notariaat ontsporingen voor waarvan achteraf het vermoeden bestond dat enkele daarvan voorkomen of beperkt hadden kunnen worden wanneer eerder had zijn ingegrepen. Vanuit die gedachte heeft het bestuur van de KNB zich voorgenomen om een interventie in de vorm van intensieve en verplichte begeleiding bij geconstateerde kwaliteitstekorten te ontwikkelen.

Bijzonder beheer: intensieve begeleiding

De gekozen werktitel daarvoor is Bijzonder Beheer. Een verwijzing naar het bankwezen, waar een speciale afdeling zich bezighoudt met de aanpak van problematische dossiers.

Doel is om door middel van intensieve begeleiding tot kwaliteitsverbetering te komen en de praktijk op orde te krijgen. Tijdens het proces kan evenwel blijken dat dit, om uiteenlopende redenen, niet realistisch is. In die gevallen is het niet verantwoord dat een notaris nog zelfstandig de praktijk blijft uitoefenen omdat de kwaliteitsrisico's te groot zijn. Gezamenlijk kan dan worden gekeken welke toekomst wel mogelijk is binnen het notariaat, of daarbuiten.

Een aanpalende gedachte is dat bijzonder beheer kan worden ingezet om een notaris op diens verzoek te ondersteunen bij de afbouw van de praktijk. Door actief steun te bieden

kan een soms onvermijdelijk besluit in perspectief worden geplaatst, en zodoende worden bespoedigd, waardoor de kans op open eindjes afneemt.

Een notarispraktijk wordt via bijzonder beheer overigens niet 'onder curatele' gesteld. Daar is de wettelijke mogelijkheid om een 'stille bewindvoerder' aan te stellen voor in het leven geroepen.

De eigen verantwoordelijkheid van de notaris blijft uitgangspunt gedurende het traject.

Uitkomst bijzonder beheer

Bijzonder beheer is geslaagd wanneer een notaris na afloop van de beheerperiode op eigen kracht een gezonde en toekomstbestendige praktijk voert. De kans op notariële ongelukken en ontsporingen is dan geminimaliseerd. Het kantoor roept een positief beeld van de beroepsgroep op.

De verhouding tot toezicht en de wettelijke grond

Aan de taak van de KNB en het daaruit voortvloeiende het kwaliteitsbeleid van de KNB zijn soms aspecten van intern toezicht verbonden, ondanks dat de KNB geen toezichthouder is en ook geen sanctionerende bevoegdheden heeft. Het toezicht over het notariaat is opzettelijk extern gepositioneerd.

Met de toezichthouder worden, binnen de mogelijkheden die het convenant tussen beide organisaties biedt, al wel signalen en gegevens uitgewisseld.

Het bijzonder beheer wordt daarbij gepositioneerd als een instrument dat voortvloeit uit art. 61A Wna, waarin de verplichting tot uitvoering van kwaliteitstoetsingen is vastgelegd. Daarmee is ook in de voor de uitvoering van het bijzonder beheer noodzakelijke doorbreking van de geheimhouding voorzien.

Besluit het bestuur dat op een kantoor bijzonder beheer een oplossing kan bieden voor de zorg over het achterblijvende kwaliteitsniveau dan zal dat gegeven met de toezichthouder worden gedeeld.

Besluitvorming en communicatie:

Het bestuur (of een deel ervan) van de KNB beslist over de inzet van bijzonder beheer. Voor het proces wordt een reglement gemaakt. Uitgezocht moet worden of een kantoor bezwaar kan aantekenen.

Op basis van een auditrapport in combinatie met bij de KNB bekende informatie wordt een dossier samengesteld. In het kader van het convenant wordt aanvullende informatie aan het BFT gevraagd. Duidelijk is op dat moment al dat eerdere interventies geen effect hebben gesorteerd. Uit het dossier blijkt welke specifieke risico's en problematiek spelen. Gemotiveerd wordt waarom bijzonder beheer nu de optimale interventie is.

Op basis daarvan kan het bestuur tot de interventie besluiten. Het zal daartoe de risico's afwegen.

Geen situatie zal dezelfde zijn en een lijst met criteria zal geen soelaas bieden om het besluit te objectiveren. De combinatie van vastgestelde factoren is doorslaggevend. Dat betekent dat het bestuur het risico loopt tegengeworpen te krijgen onvoldoende objectief te zijn, of te handelen vanuit subjectieve beleving. Het vastleggen van de overwegingen is dan ook belangrijk.

Communicatie met de notaris en de medewerkers is cruciaal om tot resultaat te komen. Wordt besloten tot bijzonder beheer dan neemt als eerste een bestuurslid of de directeur

van de KNB contact met de notaris op om het besluit toe te lichten, eventueel in een gesprek.

Zo kan ook een inschatting worden gemaakt van de wijze waarop de notaris met dit gegeven omgaat, waar wellicht extra aandacht noodzakelijk is enzovoort.

De beheerders (begeleiders)

Op basis van een (op te stellen) profiel kunnen geïnteresseerden solliciteren. Er is een aantal kandidaten in beeld met wie in de eerste instantie contact kan worden gezocht. De eisen die worden gesteld liggen hoog en vormen een krachtig mengsel van harde en zachte vaardigheden. Er wordt een selectiecommissie gevormd waarin zeker een bestuurslid en een extern deskundige zitting hebben. Met kandidaten wordt een gesprek gevoerd. Na het gesprek zijn er geen onduidelijkheden meer en zijn de wederzijdse verwachtingen in lijn.

Een zorgvuldig samengestelde kerngroep van ongeveer 6 beheerders wordt gevormd. Deze groep krijgt een tweedaagse opleiding waarin zij met elkaar kennismaken, gespreks- en (crisis)communicatievaardigheden oefenen, en waarin verschillende aspecten van het beheer aan de orde komen.

Positieve overredingskracht, omgevingsbewustzijn en de mate waarin kan worden omgegaan met onvoorziene zaken en onzekerheden zijn cruciale eigenschappen. Uit de aard der zaak zijn er geen protocollen, er moet volop worden geïmproviseerd.

De beheerders staan de notaris bij, zij steunen maar stellen ook eisen, en willen aantoonbaar resultaat kunnen vaststellen. Lukt dat niet dan kan getracht worden de notaris tot praktijkbeëindiging te overreden.

Inzet en duur van bijzonder beheer is vooraf niet te bepalen, wat betekent dat de beheerders voldoende mogelijkheden moeten hebben om in de agenda te kunnen schuiven. Dat betekent dat de combinatie met een actieve notariële praktijkuitoefening lastig te realiseren zal zijn.

De beheerders vervullen een voorbeeldrol waar ook de notaris zich aan kan spiegelen.

De bezoldiging moet vooraf worden vastgesteld, aansprakelijkheid moet verzekerd zijn.

Inzet in een traject wordt regelmatig groepsgewijs geëvalueerd, zodat kennis wordt overgedragen en geleerd kan worden van elkaars ervaringen.

Schets bijzonder beheer traject.

Uitgangspunt is dat het bestuur tot bijzonder beheer besluit. Het doel is de praktijk op niveau te brengen. Bij bijzonder beheer zal doorgaans op meerdere vlakken verbetering noodzakelijk zijn. In onderstaande schets komen de belangrijkste aspecten aan de orde.

Voortraject:

- Een gemotiveerd voorstel met een ondersteunend dossier wordt aan het bestuur voorgelegd met de vraag daarover te beslissen.
- De overwegingen waarom al dan niet tot bijzonder beheer wordt besloten worden vastgelegd.

Voorbereiding

- De toezichthouder wordt geïnformeerd.
- De notaris wordt op de hoogte gesteld (bestuur/directeur). Bij voorkeur in een gesprek. Dat geeft direct de ernst van de zaak aan, en de zorgvuldigheid waarmee de KNB in deze tewerk gaat.
- een team wordt gevormd op basis van de aard van de praktijk.
- Afgewogen wordt of externe aanvulling van het team noodzakelijk is.
- Het team bereidt zich voor en stelt een (begin)aanpak met grove taakverdeling op
- Het team maakt een afspraak met de notaris en maakt kennis, ook met het kantoor en de medewerkers.
- Dit deel van het proces zet de toon en bepaalt voor een aanzienlijk deel de kans op succes.
- Er is veel aandacht nodig voor de communicatie met de medewerkers. Er kunnen allerlei zaken spelen in de verhouding met de notaris en ook onderling. Slecht functionerende kantoren weten doorgaans wel dat het niet optimaal is wat ze leveren. Het disfunctioneren, moet niet worden teruggebracht tot persoonlijk falen.

Inventarisatie (2 weken)

- Het team gaat inventariseren. Loopt de processen door en vangt de onderstroom op. Binnen 1 a 2 weken is duidelijk wat verbeterd moet worden, en wat goed loopt. Er is aandacht voor de formele/procesmatige kant, en aandacht voor de informele/menselijke verhoudingen kant.
- Vastgesteld wordt of verbetering van de praktijk mogelijk is, en wat daar structureel voor moet veranderen.
- Zo nee, dan wordt zal door middel van overreding en het bieden van ondersteuning dan wel het scheppen van perspectief na praktijkbeëindiging moeten worden aangestuurd. Kan de notaris als kandidaat aan de slag? Is er een gegadigde voor de praktijk? In dat geval worden demogelijkheden in kaart gebracht en wordt onderzoek verricht.
- Zo ja, dan wordt een beknopt en haalbaar (dus geen ideaal) plan van aanpak opgesteld, waaraan een termijn wordt gekoppeld.
- Uit het plan blijkt wat er moet gebeuren, wat nog nader onderzocht moet worden en welke oplossingsrichtingen gezien worden.
- Vastgesteld wordt welke mate van externe bijstand hierbij nodig is.
- Het plan wordt doorgenomen met de notaris.
- Van de notaris wordt instemming gevraagd.
- Ruime aandacht voor communicatie met de medewerkers.

Uitvoering (3 tot 6 maanden)

- Wanneer de uitvoering begint begrijpen de notaris en de medewerkers dat dit een kans is, niet een straf.
- Afhankelijk van de omvang van de praktijk en de aard van de problematiek zal/zullen 1 of meer beheerders/begeleiders regelmatig aanwezig zijn. Zij leveren een actieve bijdrage aan de verbeteringen. Met de tijd kan de intensiteit worden aangepast.
- Twee maal per maand wordt de voortgang besproken met de notaris en vastgelegd. Het is een actief proces. Ook de medewerkers moeten steeds op de hoogte worden gehouden.
- De begeleiders houden de vingers stevig aan de pols en corrigeren waar noodzakelijk. Ze werken met de medewerkers en de notaris samen.

- Tijdens het proces is er regelmatig aandacht voor het welzijn van de notaris en de medewerkers. Een behaald succes moet ook 'gevierd' kunnen worden.

Afronding (2 maanden)

- Een onderdeel is afgerond wanneer de juiste werkwijze en bijbehorende verantwoordelijkheden volledig in de organisatie zijn ingebed.
- Er zullen waarschijnlijk een of enkele zaken zijn die wat langer duren of die niet zijn voorzien. Misschien moet aan taken en verantwoordelijkheden worden gesleuteld. Dat kost tijd.
- Het geheel is afgerond wanneer de verbeterpunten uit het plan van aanpak zijn afgerond. Dat betekent niet dat er niets meer te verbeteren is, maar wel dat de als urgent gekwalificeerde verbeteringen zijn gerealiseerd.
- Een beknopt verslag wordt gemaakt en de inzet wordt geëvalueerd. Ook de onvoorziene effecten worden in kaart gebracht. De casus wordt geanonimiseerd gedeeld met de beroepsgroep.

Resultaat

- Na afronding is de praktijk op aanvaardbaar kwaliteitsniveau en voldoende toegerust om zelfstandig de vereiste kwaliteit te kunnen bieden en te anticiperen op ontwikkelingen in het notariaat.

Nazorg

- Na afronding houdt één van de begeleiders regelmatig contact, met afnemende intensiteit.
- Een jaar na afronding wordt een toetsing uitgevoerd om vast te stellen of de verbetering is beklijfd.

NB: dit is een schets, summier en grofstoffelijk. Het schrijven van een draaiboek is niet zinvol. De verschillen tussen de situaties vragen om wendbaarheid, waarbij het experiment niet geschuwd moet worden.

Opbrengst van bijzonder beheer:

Beoogd en verwacht zijn de volgende effecten:

- Actieve interventie in lijn met de wens van het bestuur
- Sterk signaal naar betrokkenen en belanghebbenden in- en extern: de beroepsgroep zet sterk in op kwaliteit
- Ondersteuning van individuele beroepsbeoefenaren met als doel het collectieve belang te waarborgen
- Minder mogelijkheid tot vrijblijvendheid bij geconstateerd kwaliteitstekort
- Verbeterde praktijken

Plaats binnen de KNB:

De begeleiding bij de uitvoering kan bij het auditbureau/praktijkzaken worden ondergebracht, evenals de werving en opleiding van de notarieel juristen die bijzonder beheer op het kantoor uitvoeren. Afhankelijk van de aard van de problemen worden afdelingen van de KNB daarbij betrokken. In een vroeg stadium in ieder geval de afdeling communicatie.

Kosten en bekostiging:

Gezien de verschillen tussen de casus en daarmee het verwachte verschil in inzet van beheerders is een kostenraming weinig zinlijk. Volgen we bovenstaande schets dan zullen van de kosten van een bijzonder beheer traject tussen enige duizenden en, in ernstige gevallen, mogelijk zelfs tienduizenden euro bedragen. De kosten kunnen worden gedekt vanuit de bijdrage voor kwaliteitstoetsing, dan wel verhaald worden op de notaris. Is dat laatste gewenst dan is regelgeving wellicht noodzakelijk.

Het is raadzaam vooraf de maximale investering per traject vast te stellen.

Betrokkenen:

- KNB
- BFT
- notaris
- werknemers
- Verzekeraars? (arbeidsongeschiktheidspreventie, aansprakelijkheid)

Open zaken:

- Het mandaat moet volledig duidelijk zijn. Wat moet nog worden geregeld?
- Is het verband met de taak van de KNB voldoende duidelijk en overtuigend?
- Is inzet van bijzonder beheer een besluit in de zin van de AWB?
- Kan de notaris in beroep gaan of weigeren?
- Wat doe je in dat geval?
- Wat is het plan wanneer geen verbetering mogelijk is? Valt dat vooraf met het BFT te bespreken? Is afstemming daarover wel mogelijk?
- Welke instrumenten heeft de KNB om iemand tot praktijkbeëindiging te dwingen?
- Aansprakelijkheid: de auditoren zijn meeverzekerd in de polis van de KNB, geldt dat ook voor deze begeleiders?
- Gegevensbescherming.
- Het lijkt belangrijk om de ledenraad te laten instemmen/in te lichten, ook al is geen aanvullende regelgeving noodzakelijk.